

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Tutkielma vanhemman ja 5-6-vuotiaan lapsen yhteisestä ajankäytöstä

Marttinen, Anni
Uronen, Akseli

2015 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Tutkielma vanhemman ja 5-6-vuotiaan lapsen yhteisestä ajankäytöstä

Marttinen, Anni
Uronen, Akseli
Sosionomi
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2015

Marttinen, Anni
Uronen, Akseli

Tutkielma vanhemman ja 5-6-vuotiaan lapsen yhteisestä ajankäytöstä

Vuosi	2015	Sivumäärä	33

Opinnäytetyön tarkoituksena oli mitata vanhempien ja 5-6-vuotiaiden lasten yhteisen ajankäytön määrää ja laatua. Ajankäytön mittaamisessa hyödynnämme vanhempien subjektiivista kokemusta. Tutkielman kyselyosuus toteutettiin helsinkiläisen päiväkodin lasten vanhemmille. Opinnäytetyön tietoperustana on käytetty aiemmin tehtyjen Väestöliiton tutkimusten ja alan asiantuntijoiden teoksia.

Tutkielman aineisto kerättiin E-lomakkeella tehtynä kyselynä helsinkiläiseen päiväkotiin. Kyselyn vastausprosentiksi nousi 32 %. Kyselystä saadut vastaukset muodostuivat kvantitatiivisesta ja kvalitatiivisesta aineistosta. Saadut tulokset olivat samankaltaisia Väestöliiton aiemmin tuottamien perheiden yhteistä ajankäyttöä mitanneiden tutkimusten kanssa. Kyselyn vastaukset eivät poikenneet ennakko-olettamuksista vanhempien ja lasten yhteisen ajankäytön suhteen.

Johtopäätöksenä voidaan sanoa, että tutkielmakohteena olleen helsinkiläisen päiväkodin 5-6-vuotiaiden lasten vanhemmat kokivat viettävänsä lastensa kanssa samoin aikaa kuin muuallakin Suomessa 2000-luvulla. Lapsen ja vanhemman yhteisessä ajankäytössä korostuvat arkisin yhdessä oleminen, ulkoilu ja arjen askareet. Viikonloppuisin, kun perheillä on enemmän aikaa olla yhdessä, kasvaa leikin, pelien ja kulttuuriaktiiviteettien määrä toiminnassa. Tutkimuspäiväkotimme lapsilla suurella osalla myös harrastukset ja sisarusten kanssa vietetty aika muodostivat tärkeän osan päiväkodin ulkopuolella vietetystä ajasta.

Asiasanat: yhteinen ajankäyttö, vanhemmat, 5-6-vuotiaat lapset

Marttinen, Anni
Uronen, Akseli

A Survey about the spare time used together with a parent and the 5-6-years old child

Year	2015	Pages	33

The purpose of this thesis was to measure the used spare time and what it is holding within with parents and their 5-6-years old children. The way of measuring time is based on the subjective experience of parents. The research part of this survey was done in a kindergarten in Helsinki. The framework of this thesis is based on previous researches of the Family Federation of Finland and writings of the other professionals of this subject.

The survey was an E-form of inquiry. The amount of participants to this survey was 32 %. The results of the inquiry consisted both quantitative and qualitative material. The previous research conclusions of the Family Federation of Finland about the families and their spare time had the similarities to compare to our research results.

In our results the parents had experienced that they spend enough valuated time with their children - as did all the other parents in previous researches in Finland. The main parts emphasized during weekdays were being together, outdoors and common chores of everyday life. During weekends when families had more time to spend together, is clearly visible to see the amount of plays, games and cultural activities growing. Many of the children in our survey had a hobby, and the time used with siblings was also emphasized.

Keywords: Spare time, parents, 5-6-years old children

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Perheen määritelmä tutkielmassamme	7
2.1	Vanhemman merkitys lapselle	7
2.2	Muiden sosiaalisten suhteiden merkitys lapselle	8
3	Vanhemman ja lapsen yhteinen aika	9
3.1	Yhdessä olemisen tärkeys.....	10
3.2	Yhteinen ruutuaika.....	11
4	Tutkielman menetelmät ja toteuttaminen	12
4.1	Kyselyn sisältö	13
4.2	Kyselyn kysymykset	14
5	Kyselyn tulokset	15
5.1	Suljetut kysymykset	15
5.2	Avoimet kysymykset	22
6	Analysointi.....	24
7	Johtopäätökset	28
8	Pohdinta	30
8.1	Opinnäytetyön prosessin arviointi	32
	Lähteet	34
	Kuviot	36
	Liitteet.....	37

1 Johdanto

Yhteisen ajan merkitystä nykyajan lapsiperheissä ei voi korostaa liikaa. Perheen ja sen jäsenien yhdessä vietetyn ajan merkitys on ihmisille suuri. Vaikka yhteisen ajankäytön voidaan katsoa ajankäyttötutkimusten mukaan vähentyneen, uskotaan tämän johtuvan perheiden kokeesta aikapulasta. Katsottaessa terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen, Väestöliiton ja tilastokeskuksen 2000-luvulla tekemiä tutkimuksia korostuu kaikissa vanhempien halu viettää jatkuvasti enemmän ja mahdollisimman paljon aikaa lastensa kanssa. (Repo & Nätti 2015:118).

Niin ikään medialaitteiden yleistyminen vaikuttaa perheiden vuorovaikutussuhteisiin: Nämä luovat kilpailua perheen yhteisen toiminnan ja mediankäytön välille. Mediankäytön jatkuva lisääntyminen vie aikaa perheen yhteiseltä kiireettömältä keskustelulta, joita käydään usein esimerkiksi ruokailujen aikana. Tällainen kiireetön ajanvietto olisi kuitenkin tärkeää lasten jatkuvan hyvinvoinnin ja sosiaalistumisen kannalta. (Suoninen 2015: 157.)

Arkisissa tilanteissa mahdollistuva lapsen ja vanhemman yhteinen dialogisuus ja vuorovaikutus luovat tärkeän pohjan lapsen oppimiselle, hyvinvoinnille ja sosialisatiolle. Tällaisten keskustelujen vaaliminen perheissä onkin erittäin tärkeää, vaikka niille olisikin vaikea löytää aikaa. (Suoninen 2015: 181.)

Tämän opinnäytetyömme tarkoituksena oli paneutua pohtimaan 5-6-vuotiaan lapsen ja vanhemman yhteisen ajankäytön sisältöä yhden helsinkiläisen päiväkodin esiopetusryhmissä. Erityisesti meitä kiinnosti perheen yhteisen vapaa-ajan sisältö ja sen eroavaisuudet arkipäivän ja vapaapäivän suhteen, suuriman osan vanhemmista ollessa työssään lähes kahdeksan tuntia vuorokaudesta ja lasten ollessa miltei saman määrän päivästäan päivähoitossa.

Koska tutkielmamme otanta koskee vain yhtä helsinkiläistä päiväkotia ja tämän esikouluikäisiä lapsia, ei otantamme ole vertailukelpoinen. Keräämäämme materiaalia voi silti tarkkailla suhteessa aiempien vastaavanlaisten tutkimusten tuloksiin. Saamiimme tuloksia olemme peilanneet Väestökeskuksen tekemiin Perhe- ja Mediabarometreihin sekä muihin tutkimuksiin ja asiantuntijoiden teoksiin, jotka käsittelevät valitsemaamme aihetta vanhempien ja 5-6-vuotiaiden lasten yhteisestä vapaa-ajasta ja sen määrästä.

2 Perheen määritelmä tutkielmassamme

Modernissa 2000-luvun yhteiskunnassa ja perheissä ollaan kokemassa muutosta perheen muotoutuessa entistä enemmän individualistisemmaksi. Muutokset elinolosuhteissa ja nykyperheissä vaikuttavien yksilöiden jatkuva yksilöityminen muuntavat sukupolvien välisiä suhteita ja näin ollen vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutussuhdetta. (Hirsijärvi, Laurinen & tutkijaryhmä 2000: 13-15.) Nykyajan lapsi onkin siis enenevässä määrin saamassa itselleen roolin vuorovaikutustapahtumien aktiivisena osapuolena, ei ainoastaan vastaanottajana (Miettinen & Väänänen 2000: 79).

Perhekäsitys on nykymodernissa yhteiskunnassamme monimuotoinen ja lähes aina riippuvainen vastaajan subjektiivisesta kokemuksesta. Perheen monimuotoistuminen näkyy perhemallin muuttumisena. Enää ei ole pelkästään ydinperheitä, vaan perhemalleja on useampia, kuten yksinhuoltajaperhe, uusioperhe, lapsiperhe, monivanhempainen perhe, sateenkaariperhe jne. (Hirsijärvi, Laurinen & tutkijaryhmä 2000: 15.)

Olemme rajanneet opinnäytetyössämme perheen käsittämään vain niitä henkilöitä, joiden kanssa lapsi asuu. Näitä ovat samassa taloudessa asuvat sisarukset, vanhemmat sekä vanhempien mahdolliset puoliset ja kumppanit. Kyrönlampi-Kylmänen määrittelee loistavasti teoksessaan Arki lapsen kokemana perheen olevan lapsen lähin kasvuympäristö, joka huolehtii lapsen sosiaalisista, fyysisistä ja psyykkisistä tarpeista. Näin ollen lapsella on kaikista ihmissuhteistaan juuri perheenjäseniinsä syvimät, pysyvimät ja jatkuvimmat siteet. (2007: 17.)

2.1 Vanhemman merkitys lapselle

Vanhempia tarvitaan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseen ja rakentamiseen. Aikuiset tarjoavat lapselle perustarpeiden lisäksi kannustusta ja rajoja. Vanhemman lapselleen antama jakamaton huomio edistää heidän välistään vuorovaikutusta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Sinkkonen 2001: 30-33.) Vanhemman tulee olla lapselleen sekä elämän opettaja että rajojen asettaja ja huoltaja. Hän myös toimii lapselle oppaana ihmissuhdetaitoihin, osoittaa ja antaa rakkauttaan sekä rajoittaa lastaan tarvittaessa. (Varsinaissuomen Lastensuojelukuntayhtymä 1999.) Arkisissa tilanteissa mahdollistuva lapsen ja vanhemman yhteinen dialogi luo tärkeää pohjaa lapsen oppimiselle, hyvinvoinnille ja sosialisatiolle. Tällaisten keskustelujen vaaliminen perheissä onkin tärkeää, vaikka niille olisi vaikea löytää aikaa. (Lahikainen, Mälkiä & Repo 2015: 181) Yhteisen ajan löytäminen ja leikki-ikäisen vanhemmuus onkin haastavaa osittain siksi että vanhempi yrittää löytää tasapainoa perheen, työn, harrastusten ja parisuhteen välillä (Kyrönlampi-Kylmänen 2010: 39).

Vuorovaikutus vanhemman ja lapsen välillä on molemmin suuntaista. Lapsen oma toiminta heijastuu vanhemman toimintaan ja päätöksentekoon saaden niissä aikaan muutoksia, ja päinvastoin. Omalla toiminnallaan vanhempi vaikuttaa lapsen kiinnostukseen ja motivaatioon tutkia ympäristöään ja sen virikkeitä. Vanhempi vaikuttaa niin ikään lapsen käyttäytymiseen ja mahdollisuuksiin oppia uusia taitoja sekä valmiuksia kohdata kodin ja perheen ulkopuolinen maailma. (Neitola 2001: 47.) Vanhemman lapselleen luomat kasvuolot vaikuttavat ensisijaisesti lapsen hyvinvointiin (Kyrönlampi-Kylmänen 2007: 22). Vanhemman tulee siis ensisijaisesti toimia lapsen neuvojana, opettajana ja suojelijana. Neuvojana ja opettajana vanhempi auttaa lasta kohtaamaan haasteita ja ongelmatilanteita. Näinä hetkinä on vanhemman tehtävä tukea lasta tämän etsiessään ratkaisuja haasteisiin. (Neitola 2001: 47.)

Vanhemman tulee olla lapselleen niin ikään auktoriteetti, joka samaan aikaan rajoittaa että sallii hänen tehdä asioita. Lapsi hyötyy eniten periaatteellisesta vanhemmasta, joka pitää kiinni periaatteistaan, ei myönny lapsen oikutteluihin, vaan opastaa lasta ymmärtäväisesti. Pieni lapsi ei kykene ottamaan vastuuta itsestään tai omasta kasvatuksestaan, vaan se tehtävä kuuluu häntä kasvattavalle aikuiselle. (Kalliala 2009:16-17.) Vanhemman ja lapsen suhteeseen kuuluu myös leikkisyys ja yhdessä leikkiminen. Lapsen kanssa leikkiessään vanhempi voi opettaa monia tärkeitä elämässä selviytymisen taitoja. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010: 86.)

Vanhemman tulee myös kontrolloida lapsen ympäristöä ja valvoa tämän leikkejä lapsen ollessa niin yksin kuin leikkiessä kavereidenkin kanssa. Niin ikään vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa on vanhemman vastuulla: Vanhemman tulee huolehtia lapsen sosiaalisesta kehityksestä järjestämällä mahdollisuuksia vuorovaikutukselle niin itsensä kuin muidenkin ihmisten, kuten ystävien ja kavereiden kanssa. (Neitola 2001:47.)

2.2 Muiden sosiaalisten suhteiden merkitys lapselle

Suurin osa 5-6-vuotiaista lapsista kaipaa ympärilleen muita ja nauttii toisten ihmisten seurassa olemisesta. Jokainen lapsi on kuitenkin oma ainutlaatuinen yksilönsä ja tämän takia on hyvin yksilöllistä, kuinka paljon ja kuinka kauan he haluavat viettää aikaansa muiden kanssa. Silti juuri tässä iässä kavereiden merkitys korostuu aiempiin ikävuosiin nähden, ja ystävyys-suhteet muuttuvat kestävämmiksi. Näiden ystävyys-suhteiden kautta lapsi harjoittaa vuorottelua, neuvottelua sekä empatiataitojaan - taitoja, joita tarvitsee lopun elämänsä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2015.)

Sinkkonen pohtii teoksessaan, Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun, lapsen oikeutta isovanhempiinsa. Isovanhemmat ovat tärkeä osa lapsen identiteetin muodostumista hänen ollessaan selvillä siitä, mistä hän ja hänen vanhempansa ovat tulleet, ja keitä ovat mahdolliset muut sukulaiset ja heidän vaiheensa. (Sinkkonen 2008: 273.) Monella nykylapsella on Taina Kyrön-

lampi-Kylmäsen mukaan myös hyvä ja tiivis suhde vanhempiensa vanhempiin. Kuten kaikissa ihmissuhteissa, hyvän yhteyden synty vaatii aikaa, jota isovanhemmat lastenlastensa kanssa viettävät. Vanhempien näkökulmasta tämä vaatii viitseliäisyyttä antaa lapsille mahdollisimman paljon yhteistä aikaa isovanhempiensa kanssa, jotta nämä pystyvät antamaan lapselle kiintymystään ja rakkauttaan. Tapauksissa, joissa lapsi ja isovanhempi ovat kohdanneet vain harvoin, on heidän suhteensa jäänyt etäiseksi. (2007: 167.) Lapsen suhde isovanhempaan voi olla sosiaalisenverkoston vahva sidos. Perheen hyvä suhde isovanhempiin turvaa arkea ja tukee hyvinvoinnissa. Isovanhempien merkitys hoivaajina lapsen ollessa esimerkiksi sairas on myös tärkeä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010: 43.)

Se, ettei ole ainoa lapsi, kartuttaa ja vaurastuttaa myös huomattavasti lapsen sosiaalisia taitoja. Linda Blair teoksessaan *Esikoinen, keskimäinen vai kuopus?* kertoo lapsen sosiaalisten taitojen kehittyvän sitä paremmiksi, mitä useampia lapsia perheessä on. (2012: 170.) Sisarus-ten kanssa jaettu perhe-elämä muodostaa lapselle vastavuoroisen vuorovaikutussuhteen, jollaista hän ei voi saada suhteensa vanhempiensa kanssa. Positiiviset ja onnistuneet sisarus-suhteet heijastuvat myöhemmässä elämässä myös onnistuneiksi toverisuhteiksi muiden ihmisten kanssa. Vanhemmat sisarukset koetaan lasten silmin tukijoina ja auttajina. Erityisesti silloin, kun vanhemmat eivät ole paikalla, turvautuvan lapset sisaruksiinsa. Mitä pienempi ikä-ero on sisarusten välillä, sitä tiiviimpi ystävyysuhde heidän välillään vallitsee. (Rannikko 2008: 35-37, 42-43.)

Lapsen mahdollisuus havainnoida vanhemman ja sisaruksen välistä vuorovaikutusta luo mahdollisuuden käsitellä esimerkiksi mustasukkaisuuden ja kilpailun synnyttämiä tunteita (Niemi 2012: 40). Niin ikään sisarussuhteiden avulla lapset pääsevät harjoittelemaan tarpeellisia sosiaalisia taitoja, kuten riitelyn, oman puolensa pitämisen, anteeksi pyytämisen sekä antamisen keinoja. Nämä ovat tärkeitä lapsen tulevien muiden ihmissuhteidensa muodostumisen kannalta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

3 Vanhemman ja lapsen yhteinen aika

Puhuessamme vanhemman ja lapsen yhteisestä ajankäytöstä, tarkoitamme opinnäytetyös-
sämme niitä toimia, askareita ja asioita, joihin lapset ja vanhemmat yhdessä käyttävät vapaa-
aikaansa. Vapaa-ajan olemme määritelleet Tilastokeskuksen vuonna 2009 käyttämän määri-
telmän mukaan, jolloin aika, joka jää jäljelle nukkumisen, ruokailun, ansiotyön ja opiskelun
jälkeen on vapaa-aikaa (Tilastokeskus 2009.) Yhteisellä ajalla puolestamme tarkoitamme ai-
kaa, jonka vanhempi ja lapsi viettävät toistensa läheisyydessä ilman, että aktiivisesti tekevät
jotain toistensa kanssa. Tässä tutkielmassa emme kuitenkaan erotelleet yhteistä ja vapaa-
aikaa, vaan keskityimme ainoastaan siihen, mitä vanhemmat tekevät lapsensa kanssa.

Vanhempien lastensa kanssa viettämän ajan määrä on lisääntynyt 2000-luvun aikana (Miettinen & Rotkirch 2012: 75). Mäkijärvi tuo esiin kirjassaan Aikuisen vastuu, ettei vanhemman ja lapsen pelkkää yhdessäoloa voi korostaa liikaa. Pienet hetket ovat lapselle tärkeitä hänen saadessaan toimia aikuisen apuna. Nämä aikuisen mielestä ehkä turhanpäiväisiltä ja mitättömiltä tuntuvat tuokiot ovat juuri niitä, joista lapset oppivat sosiaalisia taitoja, perheen ja yhteiskunnan normeja sekä elämisen taitoja. (Mäkijärvi 2008: 21-23.)

Vanhempien kokema kiire on vähentynyt, mutta tunne siitä että aika ei riitä kaikkeen on lisääntynyt. Vuoden 2011 Perhebarometrin mukaan kiire tai ajanpuute ei kuitenkaan aiheuta tinkimistä lastenhoitoon käytetyn ajan määrästä. (Miettinen & Rotkirch 2012: 75-79, 87-94.) Vuoden 2001 perhebarometrissa kysyttäessä vanhemmilta mitä he tekisivät lastensa kanssa, jos heillä olisi enemmän aikaa, korostuivat vanhempien vastauksissa erityisesti ulkoilu, yhdessä oleilu ja lukeminen sekä pelaaminen (Paajanen 2001: 57). Osansa lapsen ja vanhemman välisestä yhteisestä ajasta vie myös lapsen harrastukset. Lapselle harrastukset ovat hyviä, kunhan niihin on mukava mennä ja niistä nauttii. Alle kouluikäiselle harrastukset eivät kuitenkaan ole välttämättömiä. Harrastuksien kanssa myös vanhemman kannustus ja osallistuminen ovat tärkeitä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010: 147.)

3.1 Yhdessä olemisen tärkeys

Viettäessään yhteistä aikaa lapsen kanssa viestii aikuinen lapselle tämän olevan hänelle tärkeä. Lapsi kokee olevansa vanhemman ajan arvoinen, mikäli tämä käyttää aikaansa hänen kanssaan. Tällä on suuri merkitys lapsen kehitykselle. 5-7-vuotiaana lapsi käy läpi kehitysvaiheen, joka mahdollistaa hänen mahdollisuutensa aiempaa itsenäisempään toimintaan, jolloin vanhempi saattaa kokea, ettei hänen tarvitse viettää lapsen kanssaan enää niin paljon aikaa kuin ennen tämän ollessa pieni. On myös kiinni lapsen yksilöllisestä kehityksestä ja tarpeista, kuinka paljon tämä hakeutuu vanhempiensa läheisyyteen ja seuraan. Tähän myös vaikuttavat vanhempien ajankäytöstään tekemät valinnat. (Kärmeniemi & Aunola 2014.)

Käytämme tutkielmassamme vuoden 2001 Perhebarometriä siksi, että sen aihepiirit tutkielmamme aiheen tutkitusta tiedosta ovat hyvin samankaltaiset ja näin ollen lähimpänä omaamme. Perhebarometrin tuloksissa tuotiin esiin että vanhemmat kokevat perheen yhdessä viettämän ajan, yhteiset arjen askareet ja hellyyden tärkeiksi lastensa onnellisuuden tunteen kannalta (Paajanen 2001: 69-70). Markku Leinonen huomauttaa artikkelissaan Johan Amos Comeniuksen (1592-1670) käsityksiä lapsuudesta ja lapsen kasvatuksesta leikin olevan lapselle ominaisin toiminnan ja oppimisen muoto (2000: 92-93). Se on lapsen luontevin tapa ilmaista omaehtoista oppimistaan ja kerrata mieltään askarruttavia asioita (Kalliala 2009: 22).

On näin ollen hyvin tärkeää lapsen sosiaalisen ja inhimillisen kehityksen kannalta, kenen kanssa ja miten lapsi viettää aikaansa. Vanhemman kanssa vietetty aika saa esiin lapsesta potentiaalin, joka mahdollisesti muutoin jäisi pimentoon. Tämä yhteinen aika voi lisätä lapsen kognitiivisten kykyjen kehitystä vanhemman tarjotessa lapselleen luotettavan sosiaalisen ympäristön sekä älyllisiä virikkeitä. (Kärmeniemi & Aunola 2014.) Tällaisia arkisia toimintoja ovat esimerkiksi kauppakassin purkaminen tai pyykin ripustaminen yhdessä kuivumaan. (Mäkijärvi 2008: 21-23.) Artikkelissaan Vanhemman lapsen kanssa viettämisen ajan yhteys lapsen koulutaitoihin ensimmäisellä luokalla Kärmeniemi ja Aunola mainitsevat vanhemman ja lapsen yhdessäolon sekä toiminnan motivoivan lasta opettelemaan uusia asioita ja näin ollen yhdessäolon vaikuttavan myönteisesti lapsen taitojen kehittymiseen. (2014.)

3.2 Yhteinen ruutuaika

Mediasta puhuessamme tarkoitamme viihde-elektroniikan, kuten television, radion, videopelien sekä tietokoneen ja kosketusnäyttöjen käyttöä. Median käyttöön luemme myös Internetin kuvapalvelujen sekä sosiaalisen median. Vuoden 2013 Mediabarometrissa mediaksi huomioidun iltasatujen lukeminen on myös mukana median käsitteessämme.

Median käytöstä on tullut osa nykyajan lapsen toimintaa. Sen sisällöt kietoutuvat osaksi lapsen kokemusmaailmaa, joista hän ammentaa aineksia leikkeihinsä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2007: 164.) Tietokoneiden käytön räjähdysmäinen lisääntyminen suomalaisissa perheissä viimeisen muutaman kymmenen vuoden aikana on lisännyt aikaa, jonka lapset viettävät ruutujen ääressä. Ruutuajaksi kutsuttu ilmiö viekin suuren osan niin vanhempien kuin lasten ajasta. (Miettinen & Rotkirch 2012: 106-108.)

Medialaitteiden yleistyminen vaikuttaa perheiden vuorovaikutussuhteisiin, luoden kilpailua perheen yhteisen toiminnan ja mediankäytön välille. Mediankäytön lisääntyminen vie aikaa perheen kiireettömältä keskustelulta, joita käydään usein esimerkiksi ruokailujen aikana. Tällainen kiireetön ajanvietto olisi kuitenkin tärkeää lasten hyvinvoinnin ja sosiaalistumisen kannalta. (Lahikainen, Mälkiä & Repo 2015:157) Brittitutkimuksen mukaan perheen jäsenet ovat enemminkin rinnakkain ruudun ääressä kuin jatkuvassa, vuorovaikutuksellisessa kontaktissa toistensa kanssa katsoessaan televisio-ohjelmia. Ellen Wartella ja Michael Robb ovat artikkelissaan *Historical and Recurring Concerns about Children's Use of the Mass Media* sitä mieltä, että television katsominen pikemminkin jakaa sukupolvia kuin yhdistäisi heitä yhteisen ruutuaajan tiimoilta. (2008: 11)

Vuoden 2013 Mediabarometrissa todettiin että 5-6-vuotiaista lapsista 95 % katseli päivittäin kuvaohjelmia ja Internetiä käytti lähes päivittäin 42 %. Pääasiallisesti 5-6-vuotiaiden vanhemmat kokivat tuntevansa lastensa käyttämät mediasisällöt hyvin: Noin puolet Mediabaro-

metriin vastanneista vanhemmista ilmoitti pelaavansa lapsensa kanssa digitaalisia pelejä viikoittain. Internetiä käyttäessään lapset katselivat useimmiten kuvaohjelmia tai pelasivat digitaalisia pelejä ja puolet 5-6-vuotiaista käytti Internetiä yksin. Osa lapsista saattaa selata Internetiä myös vanhempien sisarusten tai kavereiden kanssa ilman aikuisen valvontaa. Kuvaohjelmia ja pelejä lapset katselivat useimmiten yksin tai kavereiden kanssa, vaikka kuvaohjelmia lapset olisivat useimmiten halunneet katsoa perheen kanssa. (Suoninen 2014: 32, 40, 51, 60-61.)

Taina Kyrönlampi-Kylmänen kertoo tutkimuksessaan ruutuajan tuottavan lapselle eniten iloa kuitenkin silloin, kun esimerkiksi televisiota katsottiin yhdessä vanhempien kanssa. Television katselu koettiin ennemminkin yhteisenä harrastuksena ja televisio tekijänä, joka kokoaa perheen yhteiseen hetkeen rentoutumaan ja nauttimaan toistensa seurasta. Kuitenkin suuri osa hänen tutkimistaan lapsista katsoi ja käytti niin televisiota kuin tietokonettakin vailla aikuisia. Hän kertoo pelaamisen ja television katsomisen muuttuneen puuduttavaksi toiminnaksi vanhemman ollessa poissa paikalta ja varsinkin silloin, kun vanhempi osoitti lapselle television eräänlaiseksi päivähoidon jatkeeksi. (2007: 163-165.)

4 Tutkielman menetelmät ja toteuttaminen

Toteutimme opinnäytetyömme käyttämällä kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Kyselyssämme esiintyi pääsääntöisesti suljettuja kysymyksiä, sekä muutama avoin kysymys. Tutkimuksen tekoa käsittelevässä teoksessaan Tutki ja kirjoita Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara ilmaisevat avoimien kysymysten osoittavan vastaajien tunteiden voimakkuutta sekä heille tärkeiden ja keskeisten asioiden merkityksen. Monivalintakysymykset puolestaan mahdollistavat vastausten mielekkään vertailun. Saatuja tietoja on myös helpompi analysoida ja käsitellä. (1997: 189-190.)

Kyselylomakkeessamme olemme kysyneet yhteisen ajan vieton sisällöistä samoin kysymyksiin koskien sekä arki- että vapaapäiviä, koska Kyrönlampi-Kylmäsen tutkimuksessa erityisesti viikonloput merkitsivät lapsille vapaata päiväkodista - ja esikoulusta, mahdollisuutta omatahtiseen toimintaan ja yhdessäoloon vanhemman kanssa. Viikonloppuisin lapset kokivat yhdessäolon ja leikkimisen vanhemman kanssa rentoutuneemmaksi sekä tiiviimmäksi kuin arkipäivinä. (2007: 146-147.)

Tutkielmamme toteuttaminen aloitettiin valitsemalla Helsingin seudulta päiväkodin, joka lupautui toimimaan yhteistyökumppaninamme. Emme mainitse tutkimuspäiväkotimme nimeä tässä opinnäytetyössä säilyttääksemme päiväkodin anonymiteetin. Päiväkodissa oli hyvä edustus kohderyhmäämme kuuluvia 5-6-vuotiaita lapsia. Markkinoimme kyselyämme päiväkodin vanhemmille lähettämällä heille sähköpostissa suunnitteleman saatekirjeen (Liite 1). Tämän jälkeen laatiimme kyselylomake lähetettiin kaikille yhteistyöpäiväkotimme lasten van-

hemmille verkkomuotoisena E-lomakkeena (Liite 2). Lähettämällä kyselymme jokaisen lapsen molemmalle huoltajalle pyrimme takaamaan vastausten riittävyyden.

Vanhemmilla oli kaiken kaikkiaan kolmen viikon vastausaika. Tämän jälkeen saadut vastaukset koottiin ja syötettiin SPSS-ohjelmaan analysoitavaksi. SPSS-ohjelma on tilastollinen tietokoneohjelma, jonka avulla on mahdollista kerätä verkkokyselyt suoraan tietokoneen havaintomatriisiin sekä luoda graafisia käyriä ja kuvioita. (Holopainen, Tenhunen & Vuorinen 2004: 13.) Valmistuneen opinnäytetyön vanhemmat voivat lukea sähköpostilinkistä, jonka välitimme päiväkodin yhteyshenkilölle. Päiväkodin yhteyshenkilö jakoi linkin opinnäytetyöhömme päiväkodin sähköpostiketjussa. Näin vanhemmat voivat nähdä ja pohtia omia vastauksiaan ja tutkielmamme tuloksia.

4.1 Kyselyn sisältö

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli mitata vanhemman ja lasten yhteisen ajankäytön sisältöä ja määrää. Määrää olemme mitanneet vanhempien subjektiivisella kokemuksella lapsensa kanssa viettämästään ajasta, ja se pisteytettiin nollasta kuuteen pisteeseen. Näin ollen vanhemmat saivat itse määritellä omaa ajankäyttöään sen sijaan, että olisivat kirjanneet ylös tunteja. Tällä tavoin pyrimme välttämään vanhempien itsesyytökset, joita numeraalisesti mitatut yhdessäolon tunnit heissä mahdollisesti saisivat aikaan. Vaikka vanhempien lasten kanssa viettämänsä aika onkin ollut jatkuvassa kasvussa, tuntevat vanhemmat silti aika-ajoin syyllisyyttä siitä, ettei heillä ole tarpeeksi aikaa viettää jälkikasvunsa kanssa. (Miettinen & Rotkirch 2012: 13-15.) Tämän lisäksi pyrimme minimoimaan vanhempien ennakko-olettamukset siitä, mitä luulevat meidän haluavan heidän vastaavan. Esimerkiksi vastaavanlaisten kyselytutkimusten kohdalla on huomattu vanhempien liioittelevan lastensa kanssa käyttämänsä aikaa yleisesti hyväksyttävien toimintojen suhteen sekä vähättelevän toimintojaan, joiden kokivat olevan yleisesti paheksuttavia. (Hofferth & Sandberg 2001: 298).

Tutkielmamme tutkimuskysymyksemme olivat:

1. Minkä verran vanhemmat kokevat viettävänsä aikaa lastensa kanssa?
2. Mitä tämän yhteisen ajan aikana tapahtuu?

Kysely vanhempien kokemuksista yhteisen ajan sisällöstä suoritettiin sekä kvalitatiivisin että kvantitatiivisin tutkimusmenetelmin, sillä halusimme vertailukelpoista materiaalia Väestöliiton aiemmin toteuttamille tutkimuksille, joiden vastauksia on julkaistu Perhebarometreissä. Suljettujen kysymysten data oli ideaalein tutkielmamme kannalta ja helposti muunnettavissa haluamaamme muotoon.

Suurin osa tutkielmamme kysymyksistä oli muodoltaan Likertin asteikon, eli skaaloihin perustuvan kysymysten mallia (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 1997: 189). Kysymysmallissa vanhemmat kuvasivat omaa toimintaansa yhdessä lapsen kanssa, sekä lapsen itsenäistä toimintaa vastaamalla kysymyksiin asteikolla 0-6. Tämän lisäksi kyselyssä oli neljä avointa kysymystä. Avoimet kysymykset mahdollistivat vanhempien vapaan vastaamisen lapsensa leikkiä, arkitoimia ja vapaa-aikaa koskeviin kysymyksiin. Näistä vastauksista pystyimme myös kokoamaan aineistoa, joita vanhemmat itse pitävät yhteisessä ajassaan tärkeinä asioina.

4.2 Kyselyn kysymykset

Vanhemmille lähetetyssä verkkokyselyssä oli yhteensä kolmetoista kysymystä, joista neljä oli avoimia. Näin pyrimme saamaan mahdollisimman laajan ja kattavan kuvan vastauksista. Ensimmäisessä osiossa, kysymykset 1-6 kysyimme vastaajan perustietoja, kuten sukupuolta, syntymävuotta sekä tämänhetkistä elämäntilannetta; onko vastaaja palkansaaaja, työtön, äitiys- tai vanhempainvapaalla, opiskelija tai joku muu. Tämän jälkeen kysyttiin taloudessa asuvien aikuisten määrää. Aikuisiksi emme kuitenkaan laskeneet yli kahdeksantoista vuotta vanhoja kotona asuvia lapsia. Aikuisten määrän jälkeen pyrimme saamaan selville taloudessa asuvien lasten määrän sekä kyselymme kohteen, 5-6-vuotiaan lapsen sukupuolen.

Kysymykset 7-9 koskivat arkipäivinä lapsen kanssa vietettyä aikaa. Kohta seitsemän oli avoin kysymys: Mitä teet arkisin vapaa-aikanasi lapsen kanssa? Kysymys numero kahdeksan koski lapsen kanssa tapahtuvaa arkitoimintaa: Mitä seuraavista toimista kuuluu arkiohjelmaan lapsen kanssa: Yhteinen leikki, yhteiset kotityöt, yhteinen ulkoilu, yhteinen median käyttö, yhteinen muu oleskelu, lapsen itsenäinen leikki, lapsen itsenäiset kotityöt, lapsen itsenäinen ulkoilu. Vanhemmat saivat oman subjektiivisen kokemuksensa perustella valita monivalintavaliokosta sen määrän, jonka kokivat kuvaavan parhaiten omaa tai lapsensa. Niin ikään he saivat itsenäisesti myös määritellä esimerkiksi, mitä pitivät kotitöinä. Kaikki kysymykset oli pisteytetty niin, että 1 oli ei ollenkaan, 2 vähän, 3 melko vähän, 4 en osaa sanoa, 5 melko paljon ja 6 paljon.

Valitsimme aiheet kysymykseen kahdeksan pohjaten Väestöliiton väestötutkimukseen. Tiivistimme aiemman tutkimuksen lukuisat kysymykset käsittelemään leikkiä, kotitöitä, ulkoilua sekä median käyttöä, sillä nämä olivat niin ikään näkyvimmissä osassa Perhebarometriä 2001. Käytimme samaa kysymyspohjaa kysymykseen 11.

Kohdassa 9 kysyimme lapsen viihde-elektroniikan käyttöä. Käytettäväksi elektroniikaksi olimme valinneet television, tietokoneen, konsolipelit, Touch-padin ja älypuhelimien. Vaihtoehtoina olivat myös ei mitään ja muu. Seuraavaksi kysyimme lapsen median käytön määrää. Medi-

aksi määrittelimme esimerkiksi television, Internetin ja videopelit. Vastaukset pisteytettiin 1-6 siten, että 1 oli vähän, 2 melko vähän, 3 en osaa sanoa, 4 melko paljon, 5 paljon ja 6 ei yhtään. Samalla asteikolla pisteytettynä kysyimme luetaanko lapselle iltasatuja.

Kysymykset 10-13 puolestaan koskivat vanhemman vapaapäivinä vietettyä aikaa lapsen seurassa siten, että kysymys numero 10 oli avoin kysymys kuten kysymys numero seitsemän. Kysymys numero 11, Mitä seuraavista toimista kuuluu vapaapäivän ohjelmaan lapsen kanssa?, toisti samaa runkoa kuin monivalintakysymys numero kahdeksan. Tällä kertaa kysymykset oli pisteytetty niin että 1 oli vähän, 2 melko vähän, 3 en osaa sanoa, 4 melko paljon, 5 paljon ja 6 ei ollenkaan. Kysymykset 12 ja 13 olivat avoimia kysymyksiä, joissa vanhemmat saivat ensin vastata kenen kanssa lapsi mieluiten leikkii vapaa-ajallaan, ja millaisia leikkejä lapsi leikkii.

5 Kyselyn tulokset

Tässä osassa käymme läpi kyselystämme saamiamme tuloksia. Olemme jakaneet erilleen suljetuilla kysymyksillä kerätyn kvantitatiivisen aineiston ja avoimilla kysymyksillä saadun kvalitatiivisen aineiston helpottaaksemme aineiston lukemisen hahmottamista. Avoimien kysymysten vastauksille olemme tehneet sisällönanalyysia luokitellen eri perheitä yhdistäviä ajankäytön muotoja. Erityisesti avoimien kysymysten vastaukset heijastelevat Väestöliiton aiemmin keräämien materiaalien sisältöjä.

Voidaksemme taata yhteistyöpäiväkotimme anonyymiyden, emme voi paljastaa kuinka monta tutkimuskyselyä lähetimme emmekä sitä, mikä oli kyselyymme vastanneiden vanhempien kokonaismäärä. Tästä johtuen ilmaisemme kyselymme tuloksia pelkästään prosenttiosuuksina vastauksista. Vastausprosentiksi tutkielmaamme varten saimme 32 % kaikista lähettämistämme kyselyistä.

Tutkimustulokset eivät pienestä vastaajamäärästä johtuen ole yleistettävissä. Näin ollen ei tutkimuksemme ole vertailukelpoinen tai otantamme kuvasta suuremman joukon tuloksia. Analysoinnissa olemme kuitenkin tarkastelleet kyselymme vastauksia suhteessa aiemmin tuotettuun tietoon.

5.1 Suljetut kysymykset

Ensimmäinen osa suljetuista kysymyksistämme 1-6, koskivat vastaajien perustietoja. Tämän jälkeen tulleet kysymykset kahdeksan, yhdeksän ja yksitoista koskivat vanhempien ja lasten toimia ja median käyttöä. Kysymykset kahdeksan ja yhdeksän koskivat vapaa-aikaa arkisin ja kysymys 11 vapaapäivinä.

Vastaajistamme naisten osuus oli 83 % ja miesten 16 %. Tämä sukupuolijakauma oli osittain odotettavissa, sillä uskoimme äitien olevan enemmän kiinnostuneita vastaamaan kyselyymme kuin isien.

Vastaajien syntymävuodet osuivat 23 vuoden säteelle alkaen 60-luvun puolesta välistä yltäen aina 80-luvun loppupuolelle saakka. Hieman yli kolmannes vastaajista oli syntynyt vuosien 1975-1977 välillä. Palkansaaajiksi vastaajistamme ilmoittautui selvä enemmistö, 77 %. Seuraa-vaksi suurin joukko olivat opiskelijat (9 %). Toimeentulomuodokseen äitiys- tai vanhempain-vapaan tai jonkin muun ilmoittivat 6 % vastaajista. Niin ikään kahden aikuisen talouksia oli selvä enemmistö, (83 %) yhden aikuisen talouksia ollessa 16 %.

Lasten lukumäärä talouksissa vaihteli yhdestä neljään lapseen vastaajaperheissämme. Suu-
rimmassa osassa talouksia (45 %) lasten määrä oli kuitenkin kaksi. Yksilapsisia talouksia oli 16 %, kolmen lapsen talouksia 25 % ja nelilapsisia 12 %. Kohderyhmämme sukupuolijakauma to-
teutui niin, että 61 % talouksista asui 5-6-vuotias tyttö ja 38 % poika.

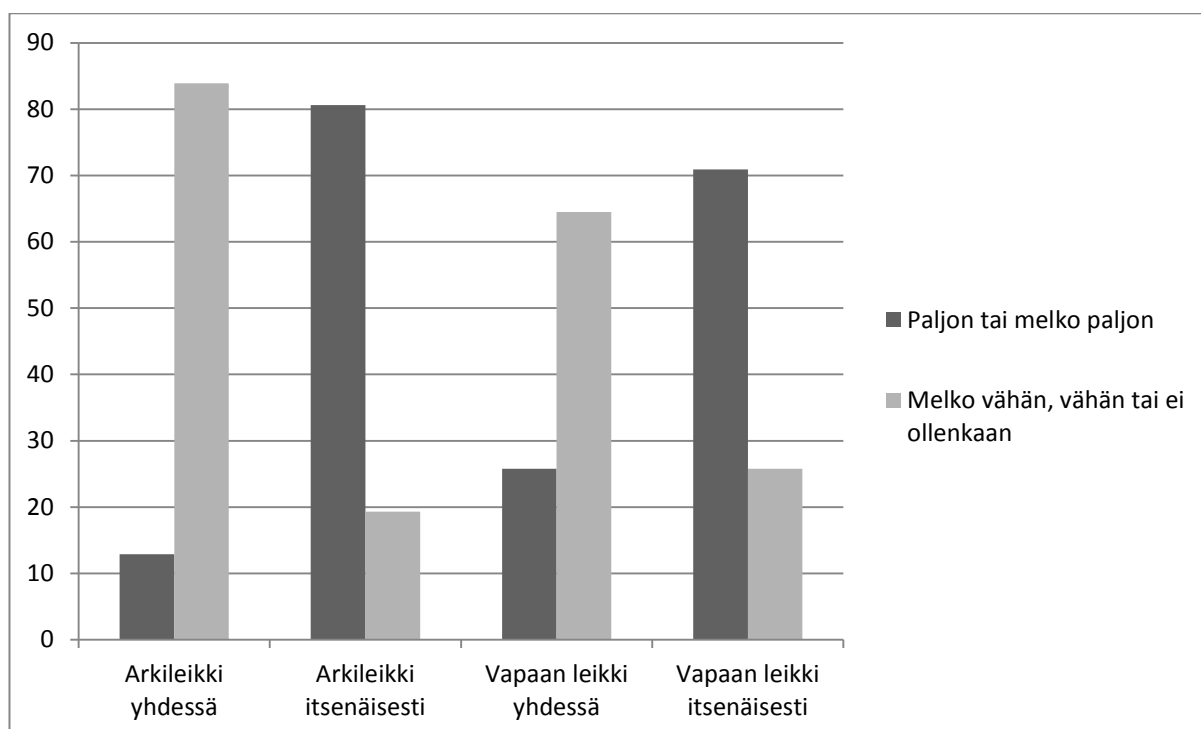
Kysymykset kahdeksan ja yksitoista käsittelivät vanhemman ja lapsen toimintaa arkisin ja va-
paapäivinä. Vanhemmat vastasivat oman subjektiivisen kokemuksensa mukaan toimiinsa lap-
sen kanssa yhdessä sekä lapsen itsenäiseen toimintaan. Vaihtoehdot vanhemmat valitsivat
Likertin asteikolta, jonka olimme laatineet heitä varten.

Arjen yhteinen leikki - kohdassa vanhemmat vastasivat kysymykseen kuinka paljon aikaa he
käyttivät arkisin yhdessä lapsensa kanssa yhteiseen leikkiin (Kuva 1). Noin puolet vastaajis-
tamme kertoi leikkivänsä lapsensa kanssa melko vähän (51 %). 25 % vanhemmista koki leikki-
vänsä lapsensa kanssa vähän. Vanhempia, jotka kertoivat leikkivänsä lapsensa kanssa melko
paljon, oli huomattavasti vähemmän (12 %). 6 % vanhemmista ilmoitti, ettei arkisin lainkaan
leiki lapsensa kanssa.

Lapsen itsenäistä toimintaa kuvatessaan enemmistö vanhemmista koki lapsensa leikkivän mel-
ko paljon itsenäisesti (64 %). Melko vähän tai paljon itsenäisesti leikkiviä lapsia oli saman ver-
ran vastaajien lapsista (16 %). Vain muutama lapsi (3 %) leikki itsenäisesti vähän ilman aikui-
sen seuraa.

Vapaapäivien yhteisen leikin määrään vanhemmat vastasivat seuraavasti: Yhteistä leikkiä lap-
sen ja vanhemman kanssa oli kaiken kaikkiaan melko vähän lähes puolella vastaajista. Kuu-
desosa vanhemmista (16 %) leikki lapsensa kanssa niin ikään vain vähän. Viidennes (22 %) lap-
sista leikki vapaapäivinä yhdessä vanhempiensa kanssa melko paljon ja 3 % paljon. Kymme-
nesosa (9 %) vanhemmista ei osannut arvioida yhteisten leikkiensä määrää. Vapaapäivinä hie-

man yli puolet lapsista leikki itsenäisesti melko paljon. 25 % lapsista leikki melko vähän, kun taas paljon leikkiviä lapsia oli 16 %.

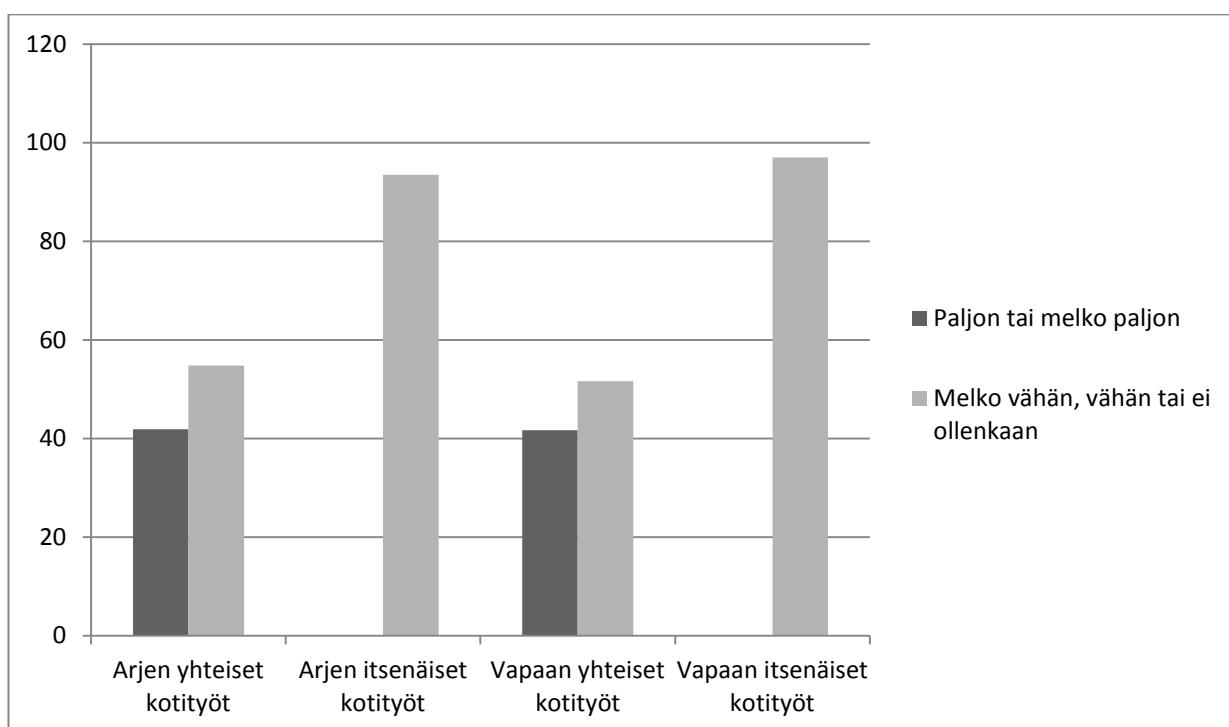

Kuvio 1 Kuinka vanhemmat kokivat lapsensa leikin

Seuraava kysymyksemme käsitteli vanhemman ja lapsen yhteisiä kotitöitä (Kuva 2). Hieman yli puolet vastanneista vanhemmista ilmoitti tekevänsä yhteisiä kotitöitä lapsensa kanssa melko vähän. Kuitenkin yli kolmannes vanhemmista kertoi tekevänsä melko paljon yhteisiä kotitöitä yhdessä lapsensa kanssa (39 %). Vain vähän tai paljon yhteisiä kotitöitä tekeviä vanhempia oli molempia 3 %.

Itsenäisiä kotitöitä vanhemmat kertoivat lastensa tekevän vähänlaisesti. Vähän kotitöitä tekeviä lapsia oli yli kolmannes vastaajien lapsista (42 %). Melko vähän itsenäisesti kotitöitään tekeviä lapsia oli 36 %, ja jopa 16 % lapsista ei vanhempiansa mukaan tehnyt lainkaan itsenäisiä kotitöitä.

Vapaapäivinä yli kolmannes vanhemmista kertoi tekevänsä lapsensa kanssa yhteisiä kotitöitä melko paljon (39 %). Silti yksi kolmannes vanhemmista kertoi tekevänsä yhteisiä kotitöitä melko vähän (36 %). 16 % vanhemmista teki kotitöitä vain vähän yhdessä lapsensa kanssa, ja 7 % ei osannut kuvailla yhteisten kotitöidensä määrää. Vain murto-osa (3 %) teki paljon kotitöitä yhdessä lapsensa kanssa. Vapaapäivinä vajaa puolet lapsista suoritti itsenäisesti kotitöitä vähän. 39 % lapsista teki kotitöitä itsenäisesti melko vähän ja 16 % ei tehnyt itsenäisiä kotitöitä ollenkaan.

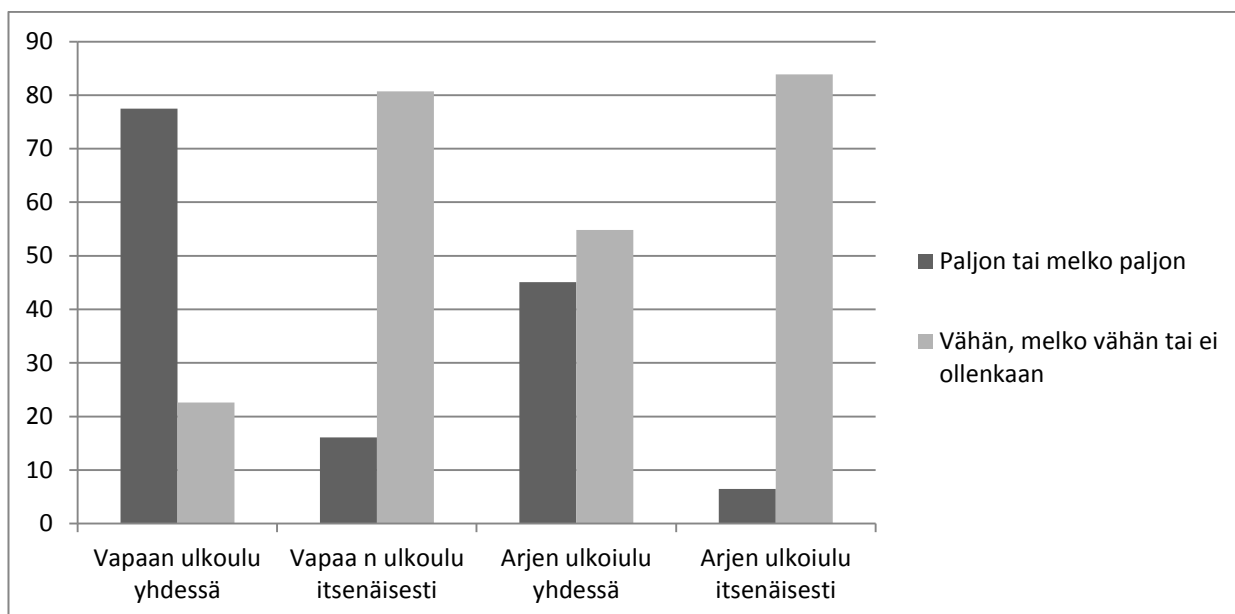
Kuvio 2 Kuinka vanhemmat kokivat lastensa kotitöiden tekemisen

Yhteistä arkiulkoilua kysyttäessä näyttivät vanhemmat ulkoilevan lastensa kanssa melko paljon, 42 % (Kuva 3). Paljon lapsensa kanssa ulkoilevia vastaajia oli 3 %. Suuri osa vanhemmista kertoi ulkoilevansa lapsensa kanssa arkisin kuitenkin melko vähän (39 %), ja vähän ulkoilevia vanhempia oli 16 % vastaajista.

Oli hyvinkin selvää, etteivät lapset juurikaan ulkoilleet arkisin itsenäisesti. Suurin osa lapsista ulkoili arkisin vähän (39 %). Neljännnes lapsista ei ulkoillut lainkaan yksin, ja melko vähän ulkoilevia lapsia oli viidesosa vastaajista. Melko paljon tai paljon itsenäisesti ulkoilevia lapsia oli vastaajien lapsista kuitenkin vain 7 %.

Yli puolet vastaajista (58 %) kertoi ulkoilevansa lapsensa kanssa melko paljon vapaapäivinä. Paljon ulkoilevia vanhempia oli lähes viidennes vanhemmista (19 %). Miltei kymmenesosa vanhemmista kertoi ulkoilevansa lapsensa kanssa melko vähän (10 %) ja vain vähän ulkoilevia vanhempia oli murto-osa kaikista vastanneista (3 %).

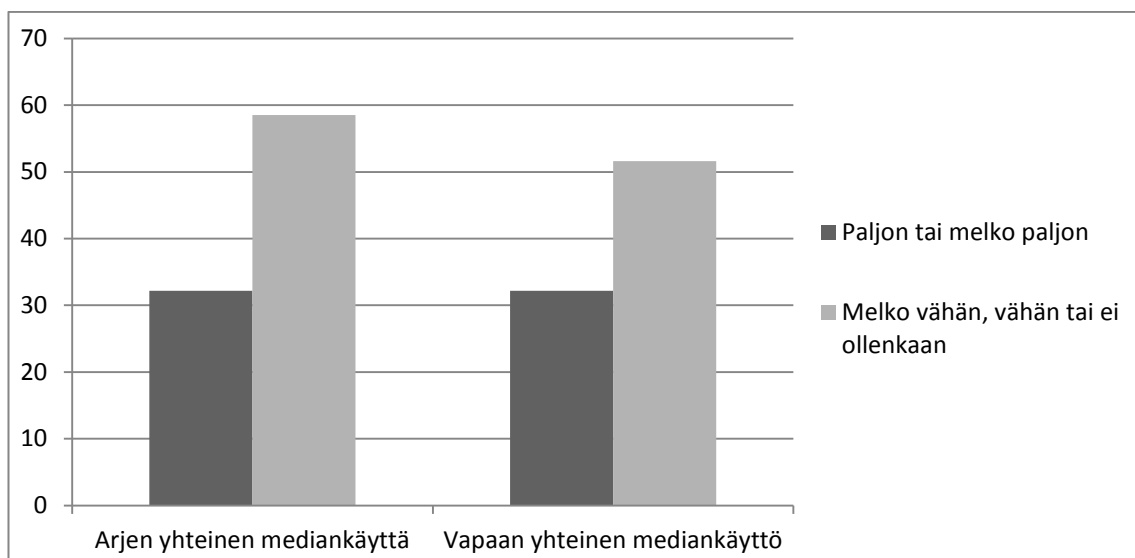
Itsenäisesti ulkoilevia lapsia oli vapaapäivinä niin ikään melko vähän, 32 %. 29 % lapsista ulkoili itsenäisesti vähän. Viidesosa lapsista ei ulkoillut lainkaan itsenäisesti, kun taas 13 % ulkoili itsenäisesti melko paljon vapaapäivinä. 3 % vastaajien ulkoilevista lapsista ulkoili itsenäisesti paljon.

Kuvio 3 Kuinka vanhemmat kokivat lapsensa ulkoilun

Mediankäyttöä käsittelevässä kysymyksessä suurin osa vanhemmista vastasi käyttävänsä medioita lapsensa kanssa melko vähän, 39 % (Kuva 4). Vähän eri medioita käyttäviä vanhempia oli 23 %. 10 % vanhemmista kertoi, ettei käyttänyt mediaa lainkaan lapsensa kanssa. Melko paljon medioita käyttäviä vanhempia oli puolestaan viidennes vanhemmista. Vanhempia, jotka käyttivät paljon mediaa, oli yhtä paljon kuin vanhempia, jotka eivät osanneet arvioida käyttämänsä mediamäärää (3 %).

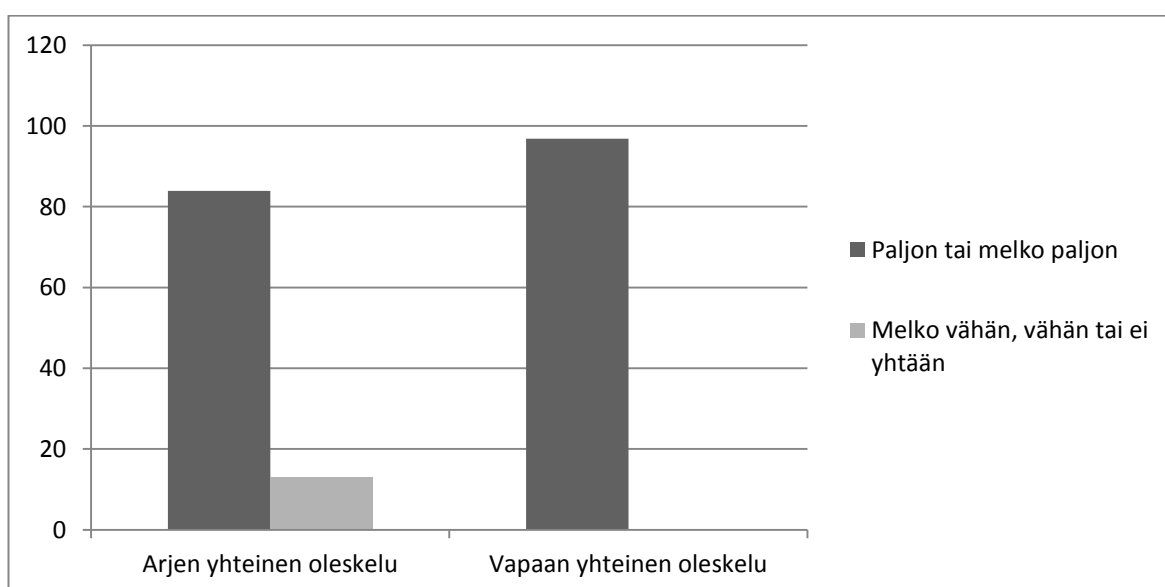
Vapaapäivän median käytön määrää vanhemmat kuvasivat seuraavasti: 48 % lapsista ja samalla selkeä enemmistö käytti medioita melko vähän, ja vähän mediaa käyttäviä lapsia oli vanhempien mukaan 10 %. Melko paljon medioita käyttäviä lapsia oli lähes kolmannes lapsista, ja paljon käyttäviä vain murto-osa (3 %) 10 % vanhemmista ei osannut sanoa, paljonko heidän lapsensa käyttivät medioita.

Kuvio 4 Kuinka vanhemmat kokivat yhteisen mediankäytön

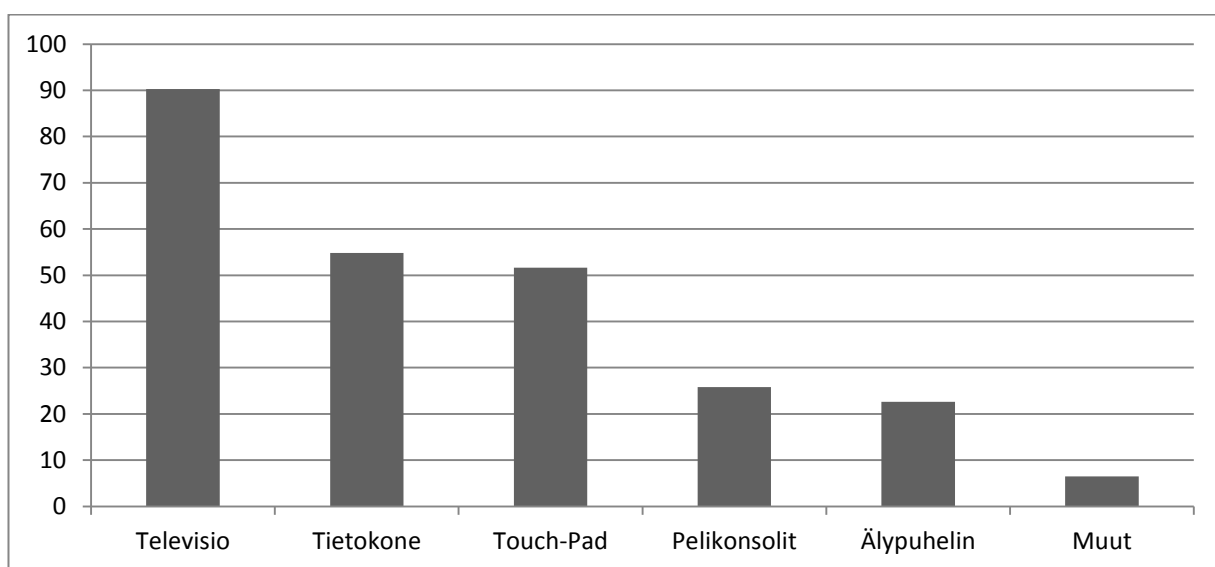
Seuraavaksi pyysimme vanhempia arvioimaan yhteistä oleskeluaikaansa lapsensa kanssa (Kuva 5). Yli puolet vanhemmista koki käyttävänsä melko paljon aikaa oleskellessaan lapsensa kanssa (61 %). Yhteinen muu oleskelu - kysymykseen vastanneet vanhemmat viettivät lapsensa kanssa aikaa lähtökohtaisesti runsaasti. Hieman yli viidennes vanhemmista kertoi viettävänsä paljon aikaa lapsensa kanssa. Vain murto-osa vanhemmista (13 %) kertoi viettävänsä arkisin melko vähän aikaa lapsensa kanssa.

Muuta yhteistä oleskelua vapaapäivinä vastajat kuvasivat näin: 65 % oleskeli lapsensa kanssa vapaapäivinä melko paljon ja paljon aikaa lapsensa kanssa vietti kolmannes vastaajista.

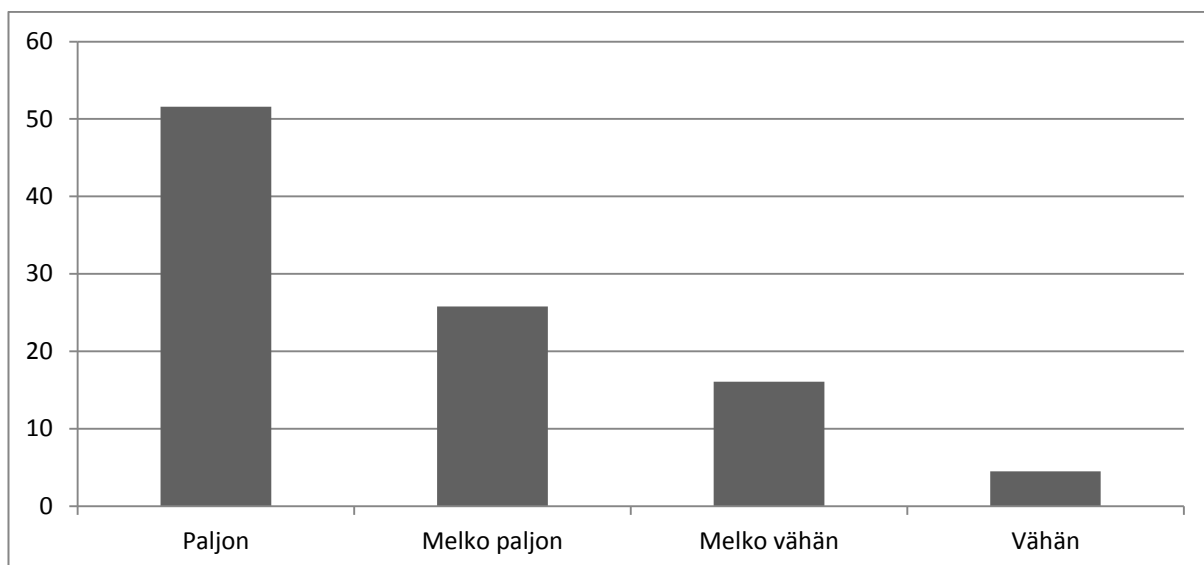
Kuvio 5 Kuinka vanhemmat kokivat yhteisen oleskelun

Kysyttäessä lapsen viihde-elektroniikan käyttöä, jakautuivat vanhempien vastaukset seuraavasti (Kuva 6): Televisiota katsoivat vastaajavanhempien mukaan lähes kaikki lapsista, 90 %. Hieman yli puolet lapsista käytti myös tietokonetta (55 %). Kosketusnäyttöä eli Touch-padia käytti vastaajavanhempien lapsista puolet (52 %). Konsolipelejä pelasi neljännes lapsista ja älypuhelinia käytti hieman yli viidennes lapsista. Muita viihde-elektroniikan laitteita käytti 7 % lapsista. Tässä kohdassa kyselyämme olisimme voineet kysyä vanhemmilta, mitä elektroniikkaa heidän lapsensa käyttivät näiden laitteiden lisäksi, muttemme ottaneet sitä huomioon kyselyä tehdessämme.

Kuvio 6 Kuinka vanhemmat kokivat lapsensa mediankäytön

Kaikille kyselymme vastaajien lapsille luettiin iltasatuja (Kuva 7). Paljon satuja lukevia vanhempia oli enemmistö, 52 % vastaajista, ja neljännekselle lapsista (26 %) luettiin melko paljon. Melko vähän satuja luettiin lapsista 16 % ja vähän lapsilleen iltasatuja lukevia vanhempia oli 7 %.

Kuvio 7 Luetaanko lapselle iltasatuja?

5.2 Avoimet kysymykset

Emme tutkielmakysymyksissämme pyytäneet vanhempia mittaamaan omaa tai lapsensa kanssa viettämänsä ajan määrää mitenkään. Emme näin ollen pysty sanomaan, kuinka paljon aikaa kunkin toiminnan suorittamiseen he yhdessä käyttivät. Kuitenkin avoimien kysymysten vastausten määrästä ja laadusta voimme päätellä näiden toimintojen nousseen esille vanhempien arvottaessa ajankäyttöään.

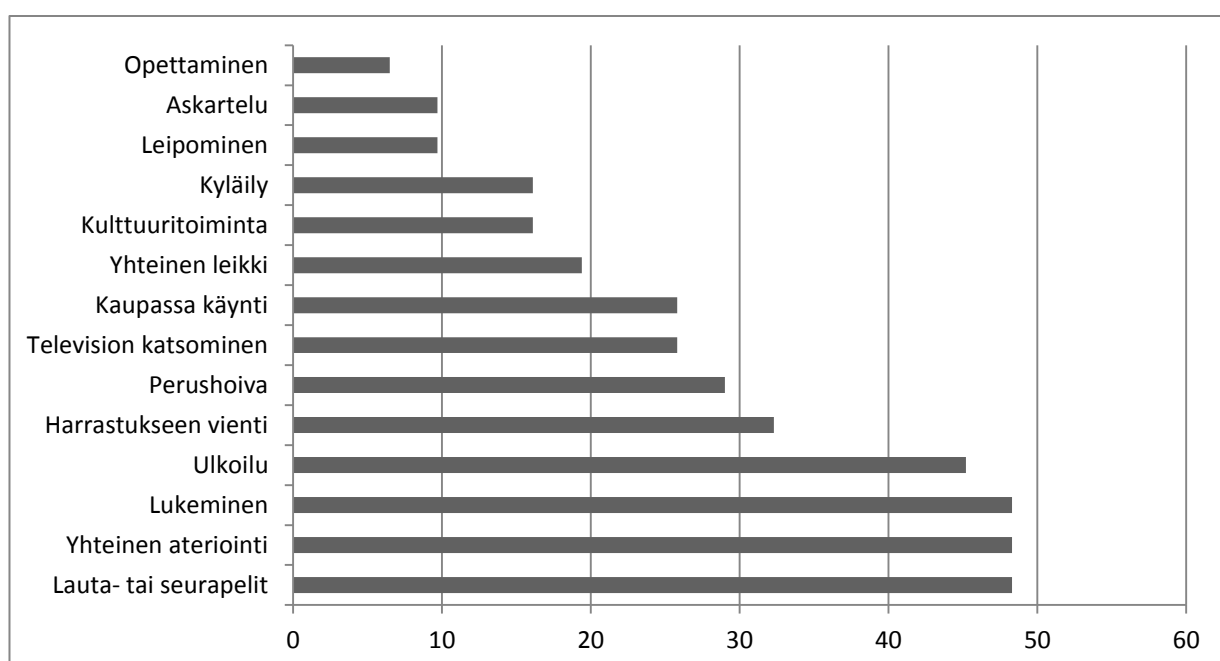
Seitsemännen kysymyksen, Mitä teet arkisin vapaa-aikanasi lapsen kanssa, vanhempien ja lasten yhteinen ajanviete jakautui seuraavasti (Kuva 8): Kaikkiaan 48 % vastaajista kertoi käyttävänsä yhtäläisesti arkiensa yhteiseen ruokailuun lapsensa seurassa, seura- ja lautapeliin pelaamiseen sekä iltasatujen tai muun kirjallisuuden lukemiseen lapselle. On todennäköistä, että vanhemmat antoivat arvoa yhteiselle ruokailulle ja lapsen kanssa rauhalliselle olemiselle lukemisen tai pelaamisen muodossa rauhoittuakseen työpäivänsä jälkeen. Myös lapsi oltuaan päivän päiväkodissa kaivannee rauhallista yhteistä hetkeä vanhempansa kanssa.

Yhteisen ulkoilun olivat vanhemmat myös kokeneet tärkeäksi arkipäivän tapahtumaksi, 45 % vastaajista. Voimme pohtia, laskevatko vanhemmat yhteisen arkiulkoilun piiriin kuuluvaksi myös mahdolliset kotimatkat päiväkodilta sekä muut yhteiset reissut, jotka toimitetaan jalkaisin: Esimerkiksi harrastukseen kuljettamiset tai sieltä kotiin paluut. Kolmannes vanhemista vastasi kuljettavansa lasta tämän harrastuksiin arkipäivisin.

Sekä yhteisien kotitöiden että lapsen perushoivaan ja huolenpitoon liittyviin puuhiin arkiensa ilmoitti käyttävänsä 29 % vastaajista. Lapsen perushoivan vastausprosentin pieni määrä voinee johtua myös siitä, että osa vastaajista olettaa meidän tietävän heidän hoivaavan

lastaan, eivätkä katso sen takia tarpeelliseksi mainita perushoivaa. Tämä on totta, sillä uskomme kaikkien vastaajavanhempien huolehtivan jälkikasvustaan siitä huolimatta, ettei 81 % heistä niin ilmoittanut tekevänsä.

Neljännes vanhemmista kertoi katsovansa lapsensa kanssa arkisin televisiota. Saman verran kertoi käyvänsä kaupassa yhdessä lapsensa kanssa. Muita arkipäivän vapaa-ajanviihteitä lasten parissa olivat yhteinen leikki (19 %), kulttuuritoiminta sekä tuttavien luona vierailu (16 %), leipomiseen ja askarteluun ilmoitti aikaansa käyttävän yhtä moni vanhemmista, 10 %. Lapsen opettamiseen, opetuksellisten tehtävien tekoon tai muihin aktiviteetteihin aikaansa käytti 7 % vanhemmista.

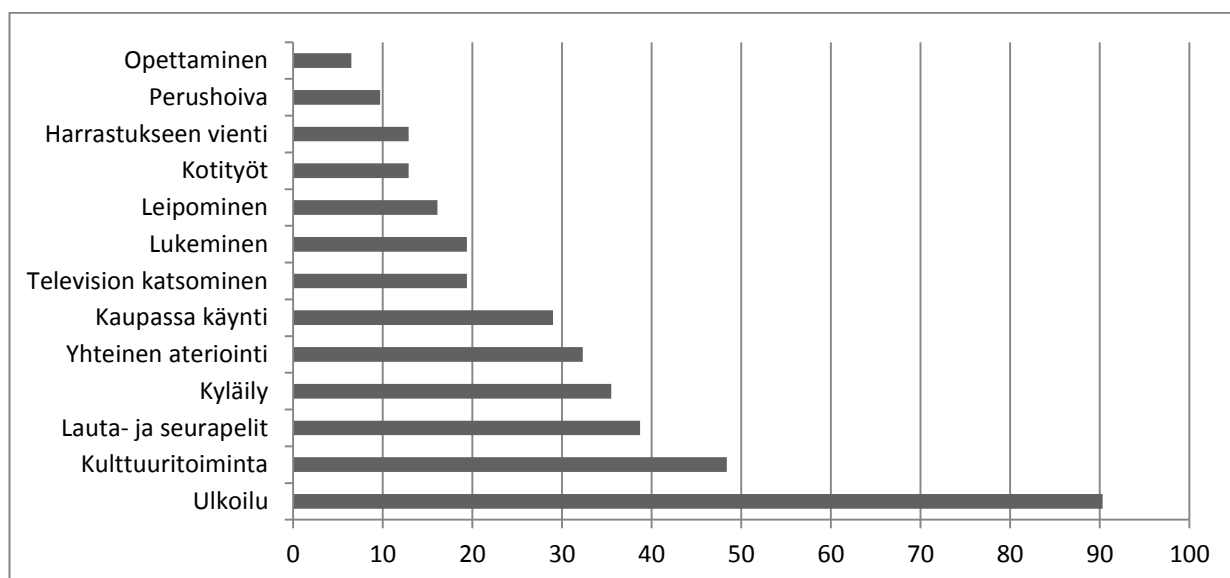
Kuvio 8 Mitä teet arkisin vapaa-aikanasi lapsensa kanssa?

Vapaapäivien ajanviettotavat poikkesivat arkipäivistä, mikä oli odotettavaa (Kuva 9). Kysymykseen kymmenen, Mitä teet lapsen kanssa vapaa-ajallasi? suurin osa vanhemmista vastasi ulkoilevansa ja urheilevansa lapsen kanssa, 90 %.

Seuraavaksi näkyvämmäksi aktiviteetiksi nousi kulttuuritoiminta, 48 % vanhempien kertoessa käyvänsä lastensa kanssa esimerkiksi uimassa tai teattereissa. Lautat- ja seurapelit nousivat vapaapäivien kolmanneksi näkyvimmäksi puuhaksi, 39 %. Vapaapäivinä vanhemmat ja lapset myös kyläilivät enemmän tuttavien ja ystäviensä luona, 36 % vastaajista. Yhteisestä ruokailusta ja muusta yhdessä olemisesta kertoi kolmannes vastaajista. Ruokailuprosentin pienuuteen voinee vaikuttaa vanhemman vastaaminen samaan kysymykseen jo aiemmin ja heidän katsoessaan tarpeettomaksi ilmoittaa asiaa uudelleen enää vapaa-aikaa määrittelevissä vastauksissaan.

Yhteisiä kaupp- ja ostosreissuja teki perheistä lähes kolmannes. Vapaapäivinä vanhemmilla oli enemmän aikaa mökkeilyyn ja esimerkiksi puutarhan hoitoon, 23 % vastaajista. Televisiota kertoi katsovansa sekä lapselleen lukevansa vapaapäivänään yhtä moni vastaajista, 19 %. Leipomista tapahtui 16 % vastaajaperheistä jälleen erillisenä tapahtumana muista kotitöistä ja ruuan laitosta irrotettuna. Kotitöiden tekemiseen sekä lapsensa kanssa leikkimiseen aikaansa käyttävän kertoi 13 % vanhemmista.

Niin ikään 13 % vanhemmista kertoi lapsensa käyvän harrastuksissa vapaapäivinä. Lapsen yleinen hoiva ja huolenpito mainittiin vanhemman vapaapäivinä vain 10 %. Lapsen opettamiseen aikaansa käytti niin ikään 7 % vanhemmista. Hoivaan ja huolenpitoon käytetyn ajan vastausprosentin pienuus ilmaisee jälleen se, etteivät vanhemmat kokeneet välttämättä tarpeelliseksi ilmoittaa siihen käyttämäänsä aikaa, sen tapahtuessa jatkuvasti lapsiperheen yhteisen toiminnan taustalla.

Kuvio 9 Mitä teet vapaa-aikanasi lapsesi kanssa?

6 Analysointi

Verrattaessa kyselymme tuloksia aiemmin tehtyihin tutkimuksiin perheen yhdessä viettämästä ajasta korostuu perheiden yhdessä viettämän ajan sisällöt hyvin samankaltaisina. Yhteinen arki ruokailuineen, television katsominen, harrastuksiin kuljettaminen ja yleinen oleminen korostuvat suurena osana arkea. Vaikka mittasimme ajan käytön määriä erilaisella asteikolla kuin muissa tutkimuksissa, tulee tuloksista ilmi se että perheet viettävät yhdessä aikaa.

Kyrönlampi-Kylmäsen tutkimuksessa arkisin päiväkodin jälkeen lapsien toiminnassa korostui oma-tahtinen leikki ja pelaaminen sekä vanhemman läsnäolosta nauttiminen (2007: 145). Kyselyssämme vanhemmat toivat näitä seikkoja esiin arjen yhteistä aikaa koskevissa avoimissa vastauksissaan.

Avoimiin kysymyksiimme saaduista vastauksista voimme vetää seuraavanlaisia päätelmiä: Yhteinen arkiruokailu koettiin tärkeänä lähes kaikissa perheissä, ja sen yhteydessä vaihdettiin päivän kuulumisia ja keskusteltiin lapsen kanssa. Ulkoilua pidettiin yhtä tärkeänä niin arki- kuin vapaapäivinä. Ohjatusti harrastavista lapsista suurin osa kävi harrastuksessaan arkisin vanhemman kuljettamana. Vapaapäivinä perheet käyttivät erilaisia kulttuuripalveluita, kuten uimahallia, elokuvateatteria, enemmän kuin arkipäivisin (Kuvio 10). Tällöin vanhemmilla oli myös arkipäiviin verrattuna enemmän aikaa pelata lapsen kanssa lauta- ja seurapelejä sekä kyläillä ystävien ja sukulaisten luona.

Yhteensä kyselyyn vastanneiden vanhempien lapsista kävi ohjatuissa harrastuksissa 42 %. Emme olleet huomioineet harrastuksia lainkaan kyselyä tehdessämme, sillä teimme olettamuksen, etteivät 5-6-vuotiaat lapset vielä harrastaisi. Perhebarometri 2001 teettämän tutkimuksen mukaan harrastukset kuitenkin aloitetaan jo 4,7-vuotiaina, ja viimeistään 6-vuotiaalla lapsella oli vähintään yksi harrastus. Useimmiten vanhemmat kokevat harrastuksen lapselle tärkeäksi sosiaalistumisen, kehityksen ja oppimisen kannalta. (Paajanen 2001: 44- 46).

48 % vastanneista vanhemmista harrasti lapsensa kanssa jonkinlaista kulttuuritoimintaa. Kulttuuritoiminnan olimme määritelleet Perhebarometrin 2001 mukaan seuraavasti: eläintarha, uimahalli, elokuvat, teatteri, museo/taidenäyttelyt, kirjasto, konsertti/ooppera/baletti, urheilukilpailut. (Paajanen 2001: 58.) Näistä vastaajavanhempamme käyttivät suurimmaksi osaksi uimahallia, konsertteja sekä elokuvia yhdessä lastensa kanssa. Vastauksissa ei kuitenkaan käynyt ilmi, olivatko esimerkiksi elokuvien ja konserttien näytökset suunnattu juuri lapsille, vai oliko lapsi mukana aikuisen käydessä omassa kulttuuriharrastuksessaan.

Kyselyymme vastanneista vanhemmista kaikki vastasivat lukevansa lapselleen iltasatuja ja avoimissakin vastauksissa 58 % toi lukemisen vielä erikseen esille. Lukeminen perheen yhteisenä ajanvieton tapana korostui vahvasti myös vuoden 2001 perhebarometrissa, jossa myös lähes kaikki vastaajat ilmoittivat lukevansa 5-vuotiaalle lapselleen tai lapsensa kanssa. (Paajanen 2001: 31.)

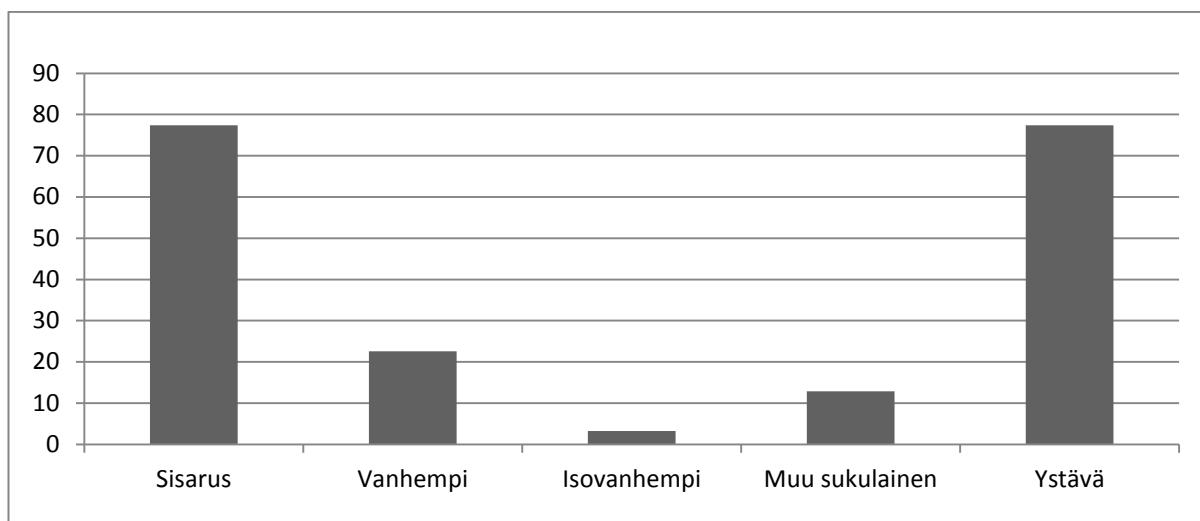
55 % vanhemmista kertoi pelaavansa lapsen kanssa erilaisia lauta- ja seurapelejä. Tämän lisäksi 3 % vanhemmista kertoi pelaavansa konsolipelejä yhdessä lapsensa kanssa. 5-6-vuotias nauttii sekä osaa jo pelata erilaisia pelejä ja etenkin sääntöpelejä. Monen lapsen suosikkipelejä saattavatkin olla juuri Afrikan tähti tai Uno-kortit. Lapsen moraalisen kehityksen kasva-

sa juuri tässä iässä monimutkaistenkin pelirakenteiden pelaaminen mahdollistuu, etenkin aikuisen ollessa lapselleen läsnä heidän pelatessaan. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Kyselyymme vastanneista vanhemmista 97 % kertoi lapsensa osallistuvan kotitöihin, joka oli vahvasti samassa linjassa perhebarometri 2001:en tulosten kanssa, jossa yli 80 % vastanneista ilmoitti lapsen tekevän kotitöitä (Paajanen 2001:31). 23 % kyselyymme vastanneista vanhemmista kertoi leipovansa yhdessä lapsen kanssa. Emme laskeneet leipomista osaksi kotitöitä tai ruuanlaittoa. Myöskään vanhemmat eivät olleet pitäneet leipomista osana kotitöitä, vaan nostivat sen esiin osana erillistä toimintaa lapsen kanssa. Syynä tähän oli mahdollisesti se, ettei leipomisen tärkeys niinkään ravintoaineiden tuottamisena vaan yhteisenä hauskana puuhana lapsen kanssa pidettiin tärkeänä. Pääsääntöisesti leipominen ajoittui vapaapäiville, vain muutama vastanneista kertoi leipovansa yhdessä lapsen kanssa arkipäivisin.

Kysymyksessä 12 kysyimme vanhemmilta keiden kanssa he kokivat lapsensa leikkivän mieluiten (Kuva 10). Vanhemmat vastasivat enemmistön lapsista leikkivän joko ystävien tai sisarusensa kanssa (77 %). Ystävien suuren arvon merkitys olikin odotettavaa 5-6-vuotiaiden lasten sosiaalisia suhteita tarkastellessa, ja etenkin ystävien tärkeyden korostuessa juuri ennen kouluikää. Vanhempiensa kanssa leikkiviä lapsia oli vastaajien lapsista 23 %. Vanhemman ja lasten yhteisten leikkien määrän vähäisyys on hyvin tavanomaista 5-6-vuotiaille lapsille heidän läpikäydessään entistä itsenäisempään toimintaan valmistavan kehitysvaiheen. Kehitysvaihe on sama, joka mahdollistaa myös aiempaa intensiivisemmän sitoutuneisuuden ystäviin. (Kärmeniemi & Aunola 2014.)

13 % vastaajien lapsista leikki muun sukulaisen, kuten esimerkiksi serkun tai pikkuserkun kanssa. Isovanhempien kanssa leikkiviä lapsia oli vastaajavanhempien mukaan 3 %. Yksi suuri vaihtaja näihin prosentteihin voi olla myös sukulaisten sijoittuminen kauemmas lapsen kasvuympäristöstä ja esimerkiksi se, ettei lapsella ole mahdollisuutta leikkiä serkkujensa kanssa kuin hyvin harvoin. Ainoastaan yksin leikkiviä lapsia oli vastaajien lapsista 7 %, mutta heistäkin osa leikki välillä myös ystäviensä kanssa.

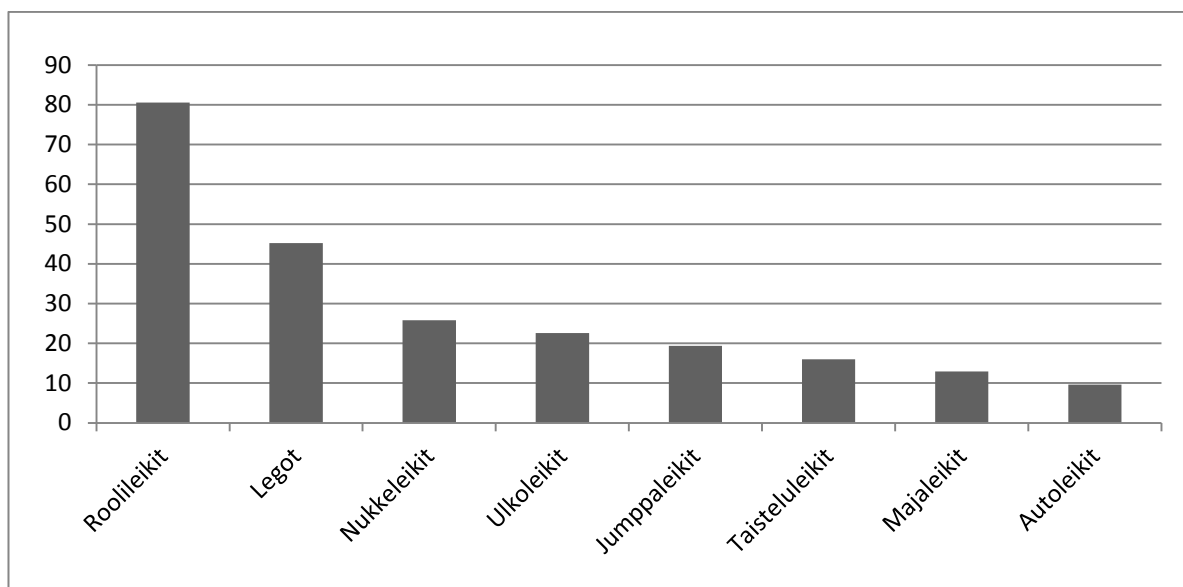
Kuvio 10 Keiden kanssa lapsi mieluiten leikkii?

Kolmastoista ja viimeinen kysymyksemme koski lapsen leikkiä: Millaisia leikkejä lapsi leikkii (Kuvio 11)? Suuri osa vastaajavanhemmista kertoi lapsensa leikkivän mielellään mielikuvitus- tai roolileikkejä, 81 %. Mielikuvituksella onkin suuri merkitys lapsen oppimisen ja älyllisen kehityksen kannalta, ja 5-6-vuoden iässä lapsi nauttii vapaudestaan luoda ja keksiä erilaisia asioita leikkeihinsä omasta päästään. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2015.)

Toiseksi eniten lapset olivat mieltyneet leikkimään Legoilla 45 % suuren osan vastaajavanhemmista mainitessa nimenomaiset lelut nimeltä. Nukeilla tai muilla leluilla leikkivä lapsia oli 26 %, samoin kuin askarteleviakin lapsia. Nukkeleikin ja roolileikin erottaminen toisistaan oli hyvin haastavaa tutkielmamme kannalta: Voiko lapsen sanoa leikkivän pelkästään nukella hänen työnnellessään nukenrattaita huoneessaan, vaan onko kyseessä pienimuotoinen kotileikki, joka näin ollen voidaan laskea myös roolileikiksi.

Vanhemmat olivat itse vastauksissaan määritelleet ulkoleikit, ja nimenomaan ulkoleikkejä leikkiviä lapsia oli vastausten mukaan 23 %. Erilaisia jumppa- tai liikuntaleikkejä leikkiviä lapsia oli 19 %. Taisteluleikkejä leikkivä lapsia oli 16 %. Taisteluleikkien määritelmässä jouduimme luottamaan vanhempien omaan näkemykseen lapsensa leikeistä. On kuitenkin mahdollista, että joissain tulkinnoissa lapsen taisteluleikki on saatettu tulkita rooli- tai mielikuvitusleikiksi. Hyvänä esimerkkinä noitia ja velhoja leikkivien lasten taikataistelut: lapset ovat selvästi roolissa, mutta taistelevat keskenään. Kumpaan kategoriaan vanhempi leikin laittaa?

Majaleikkejä leikkiviä lapsia oli 13 % lapsista. Tässäkin vastauksessa joudumme jättämään huomiotta sen seikan, että lapset rakentaisivat mahdollisesti myös ulos majoja ulkoleikkien ollessa erikseen mainittuna kategoriana. Autoilla leikkiviä lapsia oli vastaajien lapsista 10 %.

Kuvio 11 Millaisia leikkejä lapsi leikkii?

7 Johtopäätökset

Tutkielmamme on samassa linjassa aiempien tutkimusten kanssa siitä, miten vanhemmat kokevat olevansa yhdessä lastensa kanssa. Niin ikään meidän tutkielmassamme esiin noussut aikapula ilmiönä koetaan olemassa olevaksi. Samaan aikaan vanhempien lastensa kanssa viettämän ajan määrä on kasvussa ja sitä vaalitaan (Miettinen & Rotkirch 2012: 75). Vaikka vanhemmat eivät koekaan viettävänsä tarpeeksi aikaa lasten kanssa, tulee yhdessä vietetyn ajan määrä esiin niin sanotusti piilo-olemisena kuten kotitöiden, kauppareissujen ja erilaisen muun tekemisen muodossa kuin konkreettisena leikkinä.

Tulosten analysoinnissa emme vertailleet eri sukupuolta olevien vastaajien tai erilaisissa elämäntilanteissa olevien vanhempien vastauksia, sillä saamamme materiaali oli näiltä osin hyvin samankaltaista. Kysyimme näitä kuitenkin, sillä mikäli vastauksissa olisi ollut havaittavia eroja, olisi vertailuja voinut tehdä näiden kesken. Jos tutkielman olisi toteuttanut laajemmalla otannalla, olisi tämä ollut mahdollista sisällyttää vastausten analysointiin.

Tutkimusmateriaalistamme saaduista tuloksista ja vastausten analysoinnin jälkeen voimme tehdä seuraavanlaisia päätelmiä koskien vastaajaperheitämme ja heidän ajanviettotapojaan sekä subjektiivisesti koettua aikaa, jonka he viettävät lastensa kanssa. Pystymme näkemään että, lähes kaikissa vastaajaperheissä koettiin tärkeäksi yhteinen arkiruokailu sekä seurustelu lapsen kanssa; joko seura- ja lautapelejä pelaten tai lapsen kanssa lukeminen tai ulkoilu. Yllätyksenä ei tullut myöskään se tosiasia, että arkisin vanhemmat ehtivät viettää vähemmän aikaa lapsensa kanssa kuin vapaapäivinä.

Kyselyymme vastanneiden vanhempien lapset eivät juurikaan ulkoilleet itsenäisesti vaan vanhempiensa seurassa. Vapaapäivinä tuli odotustemme mukaisesti ulkoiltua enemmän kuin arkisin. Mietittävä tekijä itsenäisen ulkoilun määrästä on kyselymme toteuttaminen Helsingissä. Olisiko tulos ollut erilainen, mikäli vastaajavanhemmat olisivat lapsineen asuneet maaseudulla?

Mediankäytön kartoituksesta kolme selkeimmin esille noussutta mediaa, joita vastaajaperheen lapset käyttivät olivat televisio, tietokone ja Touch-pad. Televisiota katsottiin miltei jokaisessa vastaajataloudessa ja yli puolet lapsista käytti niin ikään tietokonetta kuin Touch-padia. Vanhemmat kokivat tästä huolimatta mediankäytön pääpiirteittäin vähäiseksi tai melko vähäiseksi niin arkisin kuin vapaapäivinäkin. Lapset kotitöiden tekemiseen osallistuivat vähänlaisesti sekä arki- että vapaapäivinä.

Lapselle lukemisen tärkeyttä ei moni aikuinen tule välttämättä ajatelleeksi. Silti kiitettävän moni vastaajistamme luki lapselleen tai lapsensa kanssa. Niin ikään jokaisen vastaajan lapselle luettiin iltasatuja. Koska lapset ovat innokkaita tarinoiden ja satujen kuuntelijoita, he nauttivat suunnattomasti kuunnellessaan vanhempiensa lukemia tarinoita. Luetun tarinan kuuntelu ja siitä kumpuavan keskustelun avulla lapset alkavat hahmottaa kirjoitetun kielen rakenteita ja lukutaidon alkeet alkavat hahmottua heille selkeämmin. (Laurinen 2000: 110-111.)

Vapaapäivinä vanhemmat leikkivät lastensa kanssa enemmän kuin arkisin, mikä oli niin ikään odotettavissa ajankäytön priorisoinnin ottaen huomioon. Silti aika, jonka lapset leikkivät itsenäisesti ilman vanhempiaan, on huomattavasti runsaampi kuin vanhempien kanssa yhdessä leikkiin käytetty aika. Kyrönlampi-Kyllänen muistuttaa teoksessaan Lapsen hyvä arki olevan lapsen kehitykselle suotuisaa, ellei peräti välttämätöntäkin, että lapsi saa välillä olla omissa oloissaan ja esimerkiksi leikkiä rauhassa (2010: 146).

Leikkikavereikseen vanhemmat kertoivat lastensa valitsevan mieluiten sisaruksen tai ystävän, ja suorituimpia leikkejä olivat mielikuvitusta ja roolia vaativat leikit, seuraavaksi suosituimpia olivat legoleikit. Mielikuvitus- ja roolileikkien suosio johtunee siitä, että kyselymme kohde-ryhmämme lapset ovat saavuttaneet kehityksessään vaiheen, jossa lelu ei välttämättä ole enää tarpeellinen leikin rakentumisen kannalta. Mielikuvituksen käyttö mahdollistaa leikin siirtymisen leluista, objekteista enemmän abstraktille tasolle ja selkeämmin rooleihin painottuvaksi. Leluin käytävät leikit säilyvät kuitenkin edelleen mielikuvitus- ja roolileikkien rinnalla. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

8 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessi kesti paljon kauemmin kuin mitä olisimme uskoneet. Ensimmäisen ker-
ran aihetta aloimme pohtia jo keväällä 2014, mutta vasta kesän jälkeen aloitimme todellisen
prosessin. Alku tuntui junnaavan paikoillaan. Vasta lähdekirjallisuuden materiaalin hahmotut-
tua paperille, aloimme olla itsekin tietoisia siitä, millaisesta aiheesta tämän opinnäytetyöm-
me tekisimme.

Yhteydenotto päiväkotiin oli helppoa, mutta aiheen valinta opinnäytetyölle osoittautui haas-
teeksi. Liika innokkuus ja halu tutkia kaikkea johtivat rajauksiin ja aiheiden uudelleenpohdin-
taan, kunnes syksyllä 2014 viimein saimme lyötyä lukkoon aiheenamme vanhemman ja 5-6-
vuotiaan lapsen yhteisen ajankäytön määrä ja sisältö. Tutkielmaamme varten valitsemamme
helsinkiläispäiväkoti lähti innolla yhteistyökumppaniksemme markkinoituamme heille ai-
heemme ja ilmoitettua, ettei heidän tarvitse osallistua prosessiin muutoin kuin sähköpostin
lähettämisen verran.

Samaan aikaan kyselylomakkeen kanssa työstimme alustavaa suunnitelmaa, ja sen valmistut-
tua itse opinnäyteprosessi alkoi. Aikaa vievä takaisku oli kuitenkin joululomien osuminen juuri
samalle ajanjaksolle kuin tutkimuslupahakemuksemme postittaminen ja tutkimussuunnitel-
mamme tekeminen. Jouduimme lykkäämään kyselyn tekemisen tammikuun puolelle. Odotta-
essamme tutkimusluvan saapumista oikoluetimme kyselylomakkeemme päiväkodin henkilö-
kunnalla ja heillä oli mahdollisuus vaikuttaa lomakkeen tekemiseen sekä siihen, mitä kokivat
tärkeäksi kysyä vanhemmilta.

Kyselylomakkeen valmistuttua ja lopullisen tutkimusluvan saatuaamme lähetimme E-
lomakekyselyn päiväkodin vanhemmille, mutta jälleen jouduimme pitkittämään aikatauluam-
me, sillä hiihtoloma osui juuri samaan aikahaarukkaan kyselymme kanssa, emmekä uskoneet
vanhempien vastaavan meille loma-aikanaan.

Kolmen viikon vastausajan umpeuduttua olivat vanhemmat vastanneet meille, ja pääsimme
aloittamaan kyselytulosten analysoinnin. Alun perin olimme ajatelleet pääpisteen kyselys-
tämme keskittyvän kvantitatiivisen materiaalin ympärille ja kvalitatiivisen vain tukevan nu-
meraalista tietoa, mutta näin ei tapahtunut. Pääpaino kyselystämme jäi tasapainoilemaan
molempien menetelmien väliin, emmekä loppuen lopuksi pysty sanomaan, olisiko toisesta ma-
teriaalista hyötyä ilman toista kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tiedon tukiessa toisiaan.

Lopullisen kerätyn tiedon analysoinnin jälkeen kirjoitimme saadun materiaalin pohjalta tämän
opinnäytetyön. Vaikka emme tavallamme tuottaneetkaan uutta tietoa, vahvistimme omalta
osaltamme sitä teoriaa, että vanhemmat haluavat ja panostavat aikaansa viettääkseen ai-

kaansa lastensa kanssa. Tutkielmaamme vastanneet vanhemmat sopivat hyvin tämän päivän vanhempien muottiin.

Tutkielmamme tulosten tulkitsemisen haasteeksi nousi osittain vastausprosentti, koska suuremmalla vastaajamäärällä olisimme voineet tulkita ja vertailla tuloksia enemmän. Vastaajista suurin osa oli naisia ja voidaan miettiä olisiko miesten aktiivisempi osallistuminen kyselyyn muokannut tuloksia, vaikka aineistossamme miesten ja naisten vastausten sisällöt olivatkin pääasiallisesti hyvin samankaltaisia.

Tutkielman teolle haasteen loi tuoreiden aihepiiriin sopivien lähteiden löytäminen, koska vaikka ajankäyttöä tutkitaan jatkuvasti, olivat viimeiset lapsen ja vanhemman ajankäytön viitekehukseen sopivat tutkimukset jo päivittämisen tarpeessa. Aihepiiristä olisikin hyvä tehdä laajalla otannalla uutta tutkimusta ja huomioida samalla mahdollisia muutoksia perheiden yhteisessä ajankäytössä, aktiviteeteissa ja mediankäytössä. Tulevaa tutkimusta varten olisi hyvä miettiä myös kuinka lasten kokemusta perheiden yhteisestä ajankäytöstä voitaisiin korottaa, koska tällä hetkellä oleva tutkimus keskittyy vahvasti aikuisten näkemyksiin.

Kyselyymme saadut vastaukset seurasivat myös aikaisempaa tietoa, jossa arjen ja viikonlopun välillä on havaittavissa eroa lapsen ja vanhemman yhteisen ajankäytön määrissä ja sisällöissä. Ennalta oletettavasti arkipäivinä tärkeiksi nousivat arjen rytmiä ylläpitävät toiminnot kuten perheen yhteinen ruokailu ja iltasadut. Lasten omaehtoiselle leikille ja rennolle yhdessäololle löytyvä aika nousivat myös tuloksissa positiivisesti esiin. Viikonloppuisin osittain myös ennalta arvattavasti kasvoi kulttuuriharrasteiden, ulkoilun ja ystävien luona vierailun määrä perheiden yhteisinä aktiviteetteina.

Median käyttöä selvittäneiden kysymyksien vastaukset eivät osaltaan tuoneet yllätyksiä. Televisio on edelleen perheiden yhteisen mediankäytön keskiössä ja television äärellä ollaankin usein juuri yhteisen olemisen aikana. Tietokoneet ovat mukana lasten arjessa ja myös kosketusnäyttöiset laitteet ovat yleistyneet median käytössä. Vastausten perusteella lapset käyttävät kuitenkin medioita yhdessä vanhempien kanssa opetellen.

Viimeisenä kysymyksenämme olisimme myös voineet kysyä vanhempien omaa kokemusta ja tyytyväisyyttä siihen, miten he itse kokivat viettävänsä aikaa lapsensa kanssa. Nyt pyysimme heitä vain määrittelemään ajankäyttöään ilman, että he kertoivat meille mitä mieltä siitä itse olivat. Tulevaisuudessa tällaisen kyselyn voisi toteuttaa esimerkiksi haastattelumuotoisena. Niin ikään muu palaute vanhemmilta kyselyn päätteeksi olisi ollut olennaista oman oppimisemme kannalta.

8.1 Opinnäytetyön prosessin arviointi

Opinnäytetyön prosessi herätti meissä pohdintoja ja ajatuksia. Lähtiessämme toteuttamaan tutkielmaamme meillä molemmilla oli omat ennakko-olettamuksemme, joista lähdimme tutkimaan niin kyselyidemme materiaalia kuin lähdeaineistoakin. Ennakko-oletuksiin vaikuttivat niin lähdeaineiston pohjalta kerätty tieto kuin aiemmat työkokemukset päivähoidon kentältä.

Opinnäytetyöprosessin aluksi keräämämme tutkimustieto ja erityisesti Väestöliiton perhebarometrien tiedot konkretisoituivat vahvasti tutkielmamme tuloksissa. Oli yllättävää huomata kuinka samankaltainen pienen kohderyhmämme arki oli suhteessa aiempien tutkimusten laajempiin ryhmiin. Positiivista on huomata että vanhemmat arvostavat perheen yhteistä aikaa, lapsen ulkoilua ja arjen yhteisiä hetkiä kuten yhteistä ruokailua. Teoria on todistanut median olevan vahva osa perheiden arkea, mutta ei kuitenkaan yhdessäoloa poissulkeva tai hallitseva tekijä. Lapset käyttävät jo ennen kouluikää lähes kaikkea mediaa, mutta aikuisen kanssa tutustuen ja harjoitellen.

Ennen prosessin alkua Anni koki 2000-luvun nykyvanhemmat etäisiksi lapsilleen, etenkin 5-6-vuotiaiden kohdalla lasten alkaessa itsenäistyä vanhemmistaan kaveri- ja ystävyys-suhteiden muodostuessa heille entistä tärkeämmäksi. Tätä hän perusteli nykyvanhempien kokemalla aikapulalla. Lisäksi Anni pohti mediankäytön määrän suuruutta suhteessa lasten muun tekemisen määrään. Hän oli varma, että kaikki lapset käyttäisivät jo jotakin mediaa, ja uskoi mediankäytön määrän vievän suuren osan lasten vapaa-ajasta. Tutkielmaprosessin aikana kävi kuitenkin ilmi, että vanhemmat viettävät kohtuullisen paljon aikaa lastensa kanssa, eikä lasten ruutuaika ole vanhempien mukaan niin suurta kuin mitä Anni pelkäsi ennen prosessin alkua.

Henkilökohtaisesti Akseli ei kokenut tutkielman tuloksia yllättävinä, vaan ne suhteutuivat aiemmin kerättyyn teoreettiseen tietoon. Hänestä mediakeskustelun maailma saattaa osaltaan muokata ihmisten käsityksiä lapsen ja vanhemman yhteisestä ajankäytöstä. Akselin mielestä julkisessa keskustelussa vanhempia herkästi syyllistetään, vaikka tutkimustiedon kautta onkin nähtävissä perheiden yhteisen ajan lisääntyminen. Keskustelu lasten mediankäytöstä on nähtävästi valtamedioissa usein myös irrallaan tutkitusta tiedosta, vaikka mediakasvatuksen suuntaa onkin tärkeä pohtia sekä kodeissa että ammattilaistasolla.

Mitä sitten olisimme voineet tehdä toisin tämän opinnäytetyön osalta? Opinnäytetyötä toteuttaessamme olisimme voineet huomioida kyselyn muotoilussa ja toteutuksessa näin jälkeenpäin arvioituna useampiakin seikkoja: Vanhempien oman kokemuksen ja palautteen antamisen mahdollisuus jäi meiltä puuttumaan, sekä mahdollisuus perustella omia vastauksiaan. Tällainen palaute tuli meille muun muassa muutamalta kyselyyn osallistuneelta vanhemmalta. Niin

ikään laajemman otantaryhmän kokoaminen esimerkiksi useammasta päiväkodista tutkielmaamme varten olisi ollut järkevää laajempien ja luotettavampien tulosten tuottamiseksi. Olisi myös ollut erittäin mielenkiintoista valita useampi päiväkotiki eri paikkakunnilta mahdollisten eriävien tulosten ja monimuotoisempien vastausten saamiseksi. Myös kyselyn tekeminen eri-ikäisten lasten vanhemmille voisi olla tiedon tuottamisen kannalta järkevää.

Lähteet

- Blair, L. 2012. Esikoinen, keskimäinen vai kuopus? Helsinki: Minerva.
- Hirsjärvi S., Laurinen, L. & tutkijaryhmä. 2000. Kasvatustraditiot ja niiden muuttuminen. Teoksessa Koti kasvattajana, elämä opettajana. (12-33) Laurinen, L. (toim.) Juva: WS Bookwell Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hofferth, S. & Sandberg, J. 2001 How American children spend their time. Teoksessa Journal of Marriage and Family. (295-308). United Kingdom: Blackwell Publishing Ltd.
- Holopainen, M., Tenhunen, L., Vuorinen, P. 2004. Tutkimusaineiston analysointi ja SPSS. Helsinki: Yrityssanoma OY.
- Kalliala, M. 2009. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Yliopistopaino.
- Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2007. Arki lapsen kokemana. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja
- Kärmeniemi, S. & Aunola, K. 24.4.2014. Vanhemman lapsen kanssa viettämisen ajan yhteys lapsen koulutaitoihin ensimmäisellä luokalla. Tieteellinen artikkeli, Verkkojulkaisu, Viitattu 12.3.2015
- Laurinen, L. 2000. Lukea ja oppia ikä kaikki - Tehokkaan oppimisen tunnuspiirteet voi havaita jo satukirjojen äärellä. Teoksessa Koti kasvattajana, elämä opettajana. (100-125) Laurinen, L. (toim.) Juva: WS Bookwell Oy.
- Leinonen, M. 2000. Johan Amos Comeniuksen (1592-1670) käsityksiä lapsuudesta ja lapsen kasvatuksesta. Teoksessa Koti kasvattajana, elämä opettajana. (82-97) Laurinen, L. (toim.) Juva: WS Bookwell Oy.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Vanhempainnetti. Viitattu 22.4.2015
<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/>
- Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2012. Yhteistä aikaa etsimässä, Lapsiperheen ajankäyttö 2000-luvulla. Helsinki: VL-markkinointi Oy.
- Miettinen, S. & Väänänen, S. 2000. Näkökulmia lapsuustutkimukseen. Teoksessa Koti kasvattajana, elämä opettajana. (67-80) Laurinen, L. (toim.) Juva: WS Bookwell Oy.
- Mäkijärvi, L. 2008. Aikuisen vastuu. Kuopio: Kirjatalo.
- Niemi, M. 2012. Lapsen ominaisuudet, perheen resurssit ja vanhempi-lapsisuhde lapsen kehityksen ennustajana : pitkittäistutkimus varhaislapsuudesta kouluikään. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Paajanen, P. 2001. Lapsen vapaa-aika huoltajan silmin. Vantaa: K-Print Oy.
- Rannikko, U. 2008. Yhteinen ja erillinen lapsuus. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy-JuvenesPrint.
- Repo, K. & Nätti, J. 2015. Lapset ja nuoret yksin ja yhdessä median parissa. Teoksessa Media lapsiperheessä. (108-131.) Lahikainen, A., Mälkiä, T., Repo, K. (toim.). Vantaa: Hansa-print Oy.

- Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Juva: WS Bookwell Oy.
- Sinkkonen, J. 2001. Lapsen puolesta. EU: WSOY.
- Suoninen, A. 2014. Lasten mediabarometri 2013, 0-8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Suoninen, E. 2015. Lapsen aseman rakentuminen perheen ruokapöytäkeskustelussa. Teoksessa Media lapsiperheessä. (157-181.) Lahikainen, A., Mäkiä, T., Repo, K. (toim.). Vantaa: Hansaprint oy.
- Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä. Vanhemmuuden roolikartta. Viitattu 10.3.2015 <http://www.vslk.fi/index.php?id=19>
- Wartella, E. & Robb, M. 2008. Historical and Recurring Concerns about Children's Use of the Mass Media. Teoksessa The Handbook of Children, Media and Development. (7-24) Calvert, S. & Wilson, B. (toim). United Kingdom: Blackwell Publishing.

Kuviot

Kuvio 1 Kuinka vanhemmat kokivat lapsensa leikin.....	17
Kuvio 2 Kuinka vanhemmat kokivat lastensa kotitöiden tekemisen	18
Kuvio 3 Kuinka vanhemmat kokivat lapsensa ulkoilun	19
Kuvio 4 Kuinka vanhemmat kokivat yhteisen mediankäytön	20
Kuvio 5 Kuinka vanhemmat kokivat yhteisen oleskelun	20
Kuvio 6 Kuinka vanhemmat kokivat lapsensa mediankäytön	21
Kuvio 7 Luetaanko lapselle iltasatuja?	22
Kuvio 8 Mitä teet arkisin vapaa-aikanasi lapsensa kanssa?	23
Kuvio 9 Mitä teet vapaa-aikanasi lapsesi kanssa?	24
Kuvio 10 Keiden kanssa lapsi mieluiten leikkii?.....	27
Kuvio 11 Millaisia leikkejä lapsi leikkii?	28

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake	38
Liite 2 Kirje vanhemmille.....	40

Luetaanko lapselle iltasatuja?

Ei ollenkaan	Vähän	Melko vähän	En osaa sanoa	Melko paljon	Paljon
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vapaapäivät

10 Mitä teet vapaa-aikanasi lapsen kanssa?

11 Mitä seuraavista toimista kuuluu vapaapäivän ohjelmaan lapsen kanssa?

	Ei ollenkaan	Vähän	Melko vähän	En osaa sanoa	Melko paljon	Paljon
Yhteinen leikki	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiset kotityöt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteinen ulkoilu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteinen median käyttö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteinen muu oleskelu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsen itsenäinen leikki	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsen itsenaiset kotityöt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsen itsenäinen ulkoilu	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12 Keiden kanssa lapsi leikkii
mieluiten vapaa-ajallaan?

13 Millaisia leikkejä lapsi leikkii?

^
v

Tietojen lähetyk

Tallenna	Esitäyttö URL

Kiitos vastauksestanne.

Liite 2 Kirje vanhemmille

Hei vanhemmat,

olemme kaksi viimeisen vuoden sosionomiopiskelijaa Laurea-ammattikorkeakoulusta Tikkurilan yksiköstä.

Tulemme toteuttamaan päiväkodissanne opinnäytetyön 5-6-vuotiaiden lasten ja vanhempien yhteisestä ajankäytöstä.

Tutkielma toteutetaan lähettämällä verkkolomake-muotoinen kysely päiväkotinne sähköpostiverkossa, johon voitte vastata 2.2. - 20.2.2015.

Kyselyssä käsitellään lapsen ja vanhemman yhdessä viettämää aikaa sekä sitä mistä yhteinen aika koostuu. Tutkielman tavoitteena on luoda tietoa lasten ja vanhempien yhteisen ajan määrästä ja sisällöstä. Kootut tulokset tullaan julkaisemaan opinnäytetyössämme 2015. Valmis työ julkaistaan sekä verkossa että Laurean kirjastossa.

Kyselyyn vastaaminen on anonyymiä. Vastauksista ei voida tunnistaa yksittäisiä vastaajia, eikä vastauksia säilytetä tutkielman valmistumisen jälkeen. Valmiiseen työhön ei tule näkyviin merkintöjä päiväkodista, eikä kerättyjä tietoja voida myöhemmin jäljittää. Tutkielmalla on Helsingin varhaiskasvatusviraston myöntämä tutkimuslupa.

Osallistumalla kyselyyn autatte meitä edistämään lasten ja vanhempien välisen yhteisen ajan tuntemusta.

Päiväkoti toimii tutkielmamme yhteistyökumppanina, mutta mikäli teillä on kysymyksiä aihetta koskien, voitte ottaa meihin yhteyttä.

Anni Marttinen

Akseli Uronen

anni.marttinen@laurea.fi

akseli.uronen@laurea.fi

Kiitos yhteistyöstänne!

